

SERMONIS QVEM

RAPHAEL HYTHLODAEVS DE OPTI

MO REIP. STATV HABVIT, LI

BER SECVNDVS, PER THO

MAM MORVM CIVEM.

ET VICECOMITEM

LONDINENSEM.

*

Sit⁹ & for/
ma Vto/
pia nouæ
insulæ.

TOPIENSIVM INSVLA
in media sui parte (nā hac
latissima est) millia passuū
ducenta porrigit, magnūq;
per insulæ spatium nō mul-
to angustior, fines uersus
paulatim utrinq; tenuatur.
hi uelut circumducti circino
quingentorum ambitu mil-
lium, insulam totam in lunæ speciem renascentis effi-
giant. Cuius cornua fretum interfluens, millibus pas-
suū plus minus undecim dirimit, ac per ingens inane
diffusum, circūiectu undiq; terræ prohibitis uentis, ua-
sti in morem lacus stagnans magis, q̄p̄ sæuiens omnem
propè eius terræ aluum pro portu facit. magnūq; ho-
minum usu naues quaquà uersus transmittit. fauces
hinc

hinc uadis, inde saxis formidolosæ. In medio fermè interstitio una rupes eminent, eóq; innoxia, cui inædificata turrim præsidio tenent, cæteræ latentes & insidiosæ. Canales solis ipsis noti, atque ideo non temere accidit, uti exterus quisquàm hunc in sinum, nisi Vtopia no duce, penetret, ut in quem uix ipsis tutus ingressus est, nisi signis quibusdam è litore uiam regentibus. His in diuersa translatis loca, hostium quamlibet numerosam classem facile in perniciem traherët. Ab altera parte non infrequentes portus. At ubiq; descensus in terram ita natura munitus, aut arte, ut ingentes copiae paucis inde queant propugnatoribus arceri. Cæterum uti fertur, utiq; ipsa loci facies præ se fert, ea tellus olim nõ ambiebatur mari. Sed Vtopus cuius utpote uictoris nomè refert insula, Nam ante id temporis Abraxa dicebatur, quiq; rudem atq; agrestem turbam ad id quonunc cæteros propè mortales antecellit cultus, humanitatisq; perduxit, primo protinus appulsu uictoria potius, passuũ milia quindecim, qua parte tellus cõtinenti adhæsit, excindendũ curauit, ac mare circum terrã duxit. Quinq; ad id operis non incolas modo coëgisset (ne cõtumeliæ loco laborẽ ducerent) sed suos præterea milites omnes adiungeret, in tantam hominũ multitudinẽ opere distributo incredibili celeritate res perfecta, finitimos (q; initio uanitatẽ incepti riserant) admiratione successus ac terrore perculerit. Insula ciuitates habet quatuor

Locus natura tutus unico præsidio defenditur.

Stratagemata ex mutatis signis

Vtopia insula ab Vtopo duce.

Hoc plus erat q̃ Isthmum perfodere. Facile ferẽ qd' omnibus cõmune est.

Oppida
Vtopiæ in
sulæ.

Sifitudo
concordiã
facit.

Vrbiũ in/
ter se me/
diocre in
teruallum.

Distribu/
tio agrorũ.

At hinc ho
die pestis
rerump.
omnium.

Prima cu/
r i agricola
uonis.

quatuor & quinquaginta spatiosas omnes ac magni-
ficas lingua, moribus, institutis, legibus, prorsus iisdẽ,
idem situs omniũ, eadem ubiq; quatenus per locum li-
cet, rerũ facies. Harum quæ proximæ inter sunt millia
quatuor ac uiginti separant. Nulla rursus est tam deser-
ta, è qua nõ ad aliam urbẽ pedibus queat unius itinere
diei perueniri. Ciues quaq; ex urbe terni senes ac rerũ
periti tractatum de rebus insulæ cõmunibus, quotãnis
cõueniunt Amaurotum. Nam (ea urbs quod tanq; in
umbilico terræ sita maxime iacet omniũ partium lega-
tis opportuna) prima, princepsq; habetur. Agri ita cõ-
mode ciuitatib; assignati sunt, ut ab nulla parte minus
soli quàm XX passuũ millia una quæuis habeat. ab ali-
qua multo etiam amplius, uidelicet qua parte longius
urbes inter se distunguntur. Nulli urbi cupido promo-
uendorum finiũ. Quippe quos habet agricolas magis
eorum se, q; dominos putant. Habent ruri per omnes
agros commode dispositas domos, rusticis instrumẽtis
instructas. Hæ habitantur ciuib; per uices eò commi-
grantibus. Nulla familia rustica in uiris mulieribusq;
pauciores habet, q; quadraginta præter duos ascripti-
tios seruos, qbus pater materq; familias graues ac ma-
turi præficiũtur, & singulis tricenis familijs philarchus
unus. E quaq; familia uiginti quotãnis in urbem remi-
grat, hi qui bienniũ ruri compleuere. In horum locum
totidẽ recentes ex urbe subrogãtur, ut ab his qui annũ
ibi fuere,

ibi fuere. atq; ideo rusticarum peritiores rerum, institu-
 antur, alios anno sequente docturi, ne si pariter omnes
 ibi noui, agricolationisq; rudes essent, aliquid in anno
 na per imperitiam peccaretur. Is innouandorum agri-
 colarū mos, & si solennis sit, ne quisquā inuitus aspe-
 riorem uitam cogatur continuare diutius, multi tamen
 quos rusticæ rei studium natura delectat, plures sibi an-
 nos impetrant. Agricolaë terram colunt, nutriunt ani-
 malia, ligna comparant, atq; in urbem qua commodū
 est, terra, mariūe conuehunt. Pullorum infinitam edu-
 cant multitudinem, mirabili artificio. Neq; enim incu-
 bant oua gallinæ, sed magnum eorum numerum calo-
 re quodam æquabili fouentes animant, educantq; hi
 simul atq; è testa prodire, homines, uice matrum comi-
 tantur, & agnoscunt. Equos alunt perq; paucos, nec ni-
 si ferocientes, neq; alium in usum quā exercendæ re-
 bus equestribus iuuentuti. Nam omnem, seu colendi,
 seu uehendi laborem, boues obeunt, quos (ut fatentur)
 equis impetu cedere, sic patientia uincere, nec tot obno-
 xios morbis putant, ad hæc minore impendio, & ope-
 ræ, & sumptus ali, ac deniq; laboribus emeritos, in cibū
 tandem usui esse. Semente in solum panem utuntur.
 Nam aut uuarum uinum bibunt, aut pomorum, piro-
 rumue, aut deniq; aquam nōnunq; meram, sæpe etiā,
 qua mel, aut glycyrizam incoxerint, cuius haud exiguā
 habent copiam. Quum exploratum habeant (habent

Agricola /
 rū officia.

Mira ratio
 fouendi
 oua.

Vsus equo-
 rum.

Vsus bouū.

Cibus, ac
 potus.

Modus se/
mentis. enim certissimum) quantum annonæ consumat urbs,
& circuniectus urbi conuentus, tamen multo amplius
& sementis faciunt, & pecudum educant, quæ quod in su-
os usus sufficiat, reliquū impartituri finitimis. Quibus-
cunq; rebus opus est, quæ res ruri non habentur, eam
supellectilem omnem ab urbe petunt, & sine ulla rerū
commutatione, à magistratibus urbanis nullo negotio
consequuntur. Nam illò singulo quoq; mense, pleriq; ad
festum diem conueniunt. Quum frumentandi dies in-
stat, magistratibus urbanis agricolarum phylarchi de-
nunciant, quantum ciuium numerum ad se mitti cōue-
niat, quæ multitudo frumentatorum, quum ad ipsum
diem opportune adsit, uno propè sereno die tota fru-
mentatione defunguntur.

Mutua o/
pera quan-
tū ualeat.

DE VRBIBVS, AC NOMINA
TIM DE AMAVROTO.

VRbium qui unam norit, omnes nouerit. ita sunt
inter se (quatenus loci natura nō obstat) omnino
similes. Depingam igitur unam quampiam (neq; enim
admodum refert quam) Sed quam potius, quæ Amau-
rotum? qua nec ulla dignior est, quippe cui senatus gra-
tia reliquæ deferunt, nec ulla mihi notior, ut in qua an-
nos quinque perpetuo uixerim. Situm est igitur Amau-
rotum, in leni deiectione montis, figura ferè quadrata. Nā
latitudo eius paulò infra collis incepta uerticem, milli-
bus pas-

Amauroti
primariæ
Vtopiæ siū
urbis de-
scriptio.

bus passuū duobus ad flumen Anydrū pertinet, secun-
 dum ripam aliquanto longior. Oritur Anydrus mili-
 bus octoginta supra Amaurotum, modico fonte, sed
 aliorum occurso fluminum, atq; in his duorum etiam
 mediocrium auctus, ante urbem ipsam, quingentos in-
 latum passus extenditur, mox adhuc amplior, sexaginta
 milia prolapsus, excipitur oceano. Hoc toto spacio,
 quod urbem ac mare interiacet, ac supra urbem quoq;
 aliquot milia, sex horas perpetuas influens æstus, ac re-
 fluus alternat celeri flumine. Quum sese pelagus infert,
 triginta in longū milia, totum Anydri alueum suis oc-
 cupat undis, profligato retrorsum fluuio. Tum aliquan-
 to ultra liquorem eius salugine corrumpit, dehinc pau-
 latim dulcescens amnis, syncerus urbem perlabitur, ac
 refugientem uicissim purus & incorruptus, ad ipsas pro-
 pè fauces insequitur. Vrbs aduersæ fluminis ripæ, non
 pilis ac sublicibus ligneis, sed ex opere lapideo, egregie
 arcuato ponte, commissa est, ab ea parte, quæ longissi-
 me distat à mari, quo naues totum id latus urbis pos-
 sint inoffensæ præteruehi. Habent alium præterea flu-
 uium, haud magnum quidem illum, sed perquam pla-
 cidum, ac iucundum. Nam ex eodem scaturiens mon-
 te, in quo ciuitas collocatur, mediam illam per deuexa
 perfluēs Anydro miscetur. Eius fluuij caput, fontemq;,
 quod paulo extra urbem nascitur, munimentis ample-
 xi, Amaurotani iunxerunt oppido. ne si qua uis ho-

Anydri flu-
 minis de-
 scriptio.

Idem fit a/
 pud An/
 glos in flu/
 mine Tha/
 mysi.

Et in hoc
 Londinū
 cū Amau/
 roto conue-
 nit.

Vfus a/
 quæ pota-
 bilis.

stium ingruat, intercipi, atq; auerti aqua, né ue corruppi queat. Inde canalibus coctilibus, diuersim ad inferiores urbis partes aqua diriuatur, id sicubi locus fieri ueritat, cisternis capacibus, collecta pluuia, tantundē usus adfert. Murus altus, ac latus oppidū cingit, turribus, ac propugnaculis frequens, arida fossa, sed alta, lataq; ac ueprium sepibus impedita tribus ab lateribus circūdat mœnia, quarto flumen ipsum pro fossa est. Plateæ cū ad uecturam, tum aduersus uentos descriptæ, cōmode ædificia neutiq; sordida, quorum longa, & totum per uicum, perpetua series, aduersa domorum fronte conspicitur. has uicorum frontes uia distinguit pedes uiginti lata. Posterioribus ædium partibus, quanta est uici longitudo, hortus adiacet, latus, & uicorū tergis undiq; circumseptus. Nulla domus est, quæ non ut hostium in plateam, ita posticum in hortum habeat. Quin bifores quoq; facili tractu manus apertiles, ac dein sua sponte coeuntes, quemuis intromittūt, ita nihil usquam priuati est. Nam domos ipsas uno quoq; decennio sorte cōmutant. Hos hortos magnificiunt. in his uineas, fructus, herbas, flores habent, tanto nitore, cultuq; ut nihil fructuosius usquam uiderim, nihil elegantius. qua in re studium eorum, non ipsa uoluptas modo, sed uicorum quoq; inuicem de suo cuiusq; horti cultu certamen accendit. & certe non aliud quicq; temere urbe tota reperias, siue ad usum ciuium, siue ad uoluptatem cōmodius.

Mœnium
munimen
ta.

Plateæ cu/
iulmodi.

Ædificia.

Horti ædi/
bus adhæ/
rentes.

Hæc sapiūt
cōmunita/
tē Platonis

Vtilitas
hortorum
etiā Maro/
ni prædi/
cata.

modius. eóq; nullius rei, quàm huiusmodi hortorum, maiorem habuisse curam uidetur is qui cōdidit. Nam totam hanc urbis figuram, iam inde ab initio descriptā ab ipso Vtopo ferunt. Sed ornatū, cæterumq; cultum, quibus unius ætatem hominis haud suffecturam uidit, posteris adijciendum reliquit. Itaq; scriptum in analibus habent, quos ab capta usq; insula, mille septingentorum, ac sexaginta annorum complectentes historiam, diligenter & religiose perscriptos adseruant, ædes initio humiles, ac ueluti casas, & tuguria fuisse, è quolibet ligno temere factas, parietes luto obductos, culmina in aciem fastigiata stramentis operuerant. At nunc omnis domus uisenda forma tabulatorum trium, parietum facies, aut silice, aut cementis, aut latere coctili constructæ, in aluum introrsus congesto rudere. Tecta in planum subducta, quæ intritis quibusdam insternunt, nullius impendij, sed ea temperatura, quæ nec igni obnoxia sit, & tolerandis tempestatum iniurijs plumbū superet. Ventos è fenestris uitro (nam eius ibi creberri-
Vitreæ aut
linteatæ fe-
nestræ.

DE MAGISTRATIBVS.

TRiginta quæq; familiæ magistratum sibi quotannis eligunt, quæ sua prisca lingua Syphograntum
 k 3 uocant

uocant, recentiore phylarchum, Syphograntis decem

Tranibor⁹ cum suis familijs Traniborus olim, nunc protophylar-
 Vtopiēsiū chus dictus praeficitur. Demum Syphogranti omnes,
 lingua so- qui sunt ducenti, iurati lecturos sese, quem maxime
 nat praefe- censent utilem, suffragijs occultis renunciant principem
 ctū prima- unum uidelicet ex his quatuor, quos eis populus nomi-
 rium.

Mira ratio unum uidelicet ex his quatuor, quos eis populus nomi-
 creādi ma- nauit. Nam à quaq; urbis quarta parte, selectus unus
 gistratus. commendatur senatui. Principis magistratus perpe-
 Tyrannis tuus est in omnem illius uitam, nisi tyrannidis affecta-
 inuisa be- tā suspicio impediāt. Traniboros quotannis eligunt,
 ne institu- ta reip.

Cito diri- Ceterum haud temere commutant. Reliqui magistra-
 mendā cō- tus omnes annui. Tranibori tertio quoq; die, interdū
 trouersia, si res postulat sapius, in consiliū cum principe ueniunt.
 quas nunc De rep. consultant. controuersias priuatorum (si qua
 data opera in immen- sunt) quæ perquam paucae sunt, mature dirimunt. Sy-
 sum proro- phograntos semper in senatum duos adsciscunt, atque
 gant.

Nihil subi- omni die diuersos. cautumq; ut ne quid ratū sit quod
 to statuen- ad remp. pertineat, de quo non tribus in senatu diebus
 dum. ante agitatum, quàm decretum sit. Extra senatum, aut
 comitia publica de rebus cōmunibus inire consilia capi
 tale habetur. Hæc eō ferunt instituta, ne procliue esset,
 cōiuratione principis, ac Tranibororum, oppresso per
 tyrannidem populo, statum reipub. mutare. Atq; ideo
 quicquid magni momenti iudicatur, ad Syphogran-
 tum comitia defertur, qui cum suis familijs communica-
 ta re, post inter se consultant, ac suum consilium renun-
 ciant

cliant senatui. Interdum ad totius insulæ consilium res
 defertur. Quin id quoque moris habet senatus, ut nihil, Vtinã idẽ
 hodie fiat i
 nostris cõ/
 silijs.
 quo die primum proponitur, eodem disputetur. sed in
 sequentem senatũ differatur, ne quis ubi quod in buc
 cam primum uenerit, temere effutierit, ea potius exco
 gitet postea, quibus decreta tueatur sua, quàm quæ ex
 reip. usu sint. malitẽ salutis publicæ, quàm opinionis
 de se iacturam facere, peruerso quodam ac præpostero Hoc sibi
 uolebat ue
 tus prouer
 bium, εὐ υῦ
 κτι βουλή.
 pudore, ne initio parũ prospexisse uideat. Cui prospici
 endũ initio fuit, ut consulto potius, quàm cito loqueretur.

DE ARTIFICIIS.

Ars una est omnibus uiris, mulieribusque promi
 scua agricultura, cuius nemo est expers. Hac à pu
 eritia erudiuntur omnes, partim in schola traditis præ
 ceptis, partim in agros uiciniores urbi, quasi per ludum
 educti, non intuentes modo, sed per exercitandi corpo
 ris occasionem tractantes etiam. Præter agriculturam
 (quæ est omnibus, ut dixi, cõmunis) quilibet unã quã
 piã, tanquàm suam docetur, ea est ferè aut lanificiũ, aut
 operandi lini studium, aut cemētariorum, aut fabri, seu
 ferrarij, seu materiarij artificium. Neque enim aliud est
 opificium ullum, quod numerũ aliquem, dictu dignũ
 occupet illic. Nam uestes, quarum, nisi quod habitu Cultus si/
 militudo.
 sexus discernitur, & calibatus à coniugio, una per to
 tam insulam forma est, eademque per omne æuum per
 petua, nec ad oculum indecora, & ad corporis motum
 habilis

Nemo ciui
um experts
artificij.

Ad quam
quisq; na /
tura sit ap /
positus, eã
discat artẽ.

Ociosi pel /
lendi e Re /
publica.

Moderan /
dus opifi /
cum labor.

habilis, tum ad frigoris æstusque rationem apposita. Eas inquam, quæque sibi familia conficit. Sed ex alijs illis artibus unusquisque aliquam discit, nec uiri modo, sed mulieres etiam. cæterum hæ uelut imbecilliores, leuiora tractant. lanam ferè, linumq; operantur. uiris artes reliquæ magis laboriosæ mandantur, maxima ex parte quisq; in patrijs artibus educatur. nam eò pleriq; natura feruntur. Quod si quem animus aliò trahat, in eius opificij, cuius capitur studio, familiam quampiam adoptione traducitur. cura non à patre modo eius, sed magistratibus etiam præstita, ut graui, atq; honesto patrifamilias mancipetur. Quin si quis unam perdoctus artem, aliam præterea cupiuerit, eodem modo permittitur. Vtramq; nactus, utram uelit exercet, nisi alterutra ciuitas magis egeat. Syphograntorum, præcipuũ ac prope unicum negocium est, curare, ac prospicere, ne quisquàm desideat ociosus. Sed uti suæ quisque arti sedulo incumbat, nec ab summo mane tamen, ad multam usque noctem perpetuo labore, uelut iumenta, fatigatus. nam ea plusquàm seruilis erumna est, quæ tamen ubiq; ferè opificum uita est, exceptis Vtopiensibus, qui cum in horas uigintiquatuor æquales, diem connumerata nocte diuidant, sex duntaxat operi deputant, tres ante meridiem, à quibus prandium ineunt, atq; à prandio duas pomeridianas horas, quum interquieuerint, tres deinde rursus labori datas, cœna claudunt.

dunt. Quum primam horam ab meridie numerēt: sub octauam cubitum eunt. horas octo somnus uendicat. Quicquid inter operis horas ac somni cibiq; medium esset, id suo cuiusq; arbitrio permittitur, non quo per luxum, aut segnitiam abutatur, sed quod ab opificio suo liberum, ex animi sententia in aliud quippiam studij bene collocet. has intercapedines pleriq; impendūt literis. Solenne est enim publicas cotidie lectiones haberi, antelucanis horis, quibus ut intersint, ij dumtaxat adiguntur, qui ad literas nominatim selecti sunt. Cæterum ex omni ordine mares simul, ac fœminæ multitudo maxima ad audiendas lectiones, alij alias, prout cuiusq; fert natura confluit. Hoc ipsum tempus tamen, si quis arti suæ malit insumere quod multis usu uenit (quorum animus in nullius contemplatione disciplinae consurgit) haud prohibetur, quin laudatur quoq; ut utilis reipublicæ. Super cœnā tum unam horam ludendo producunt, æstate in hortis, hyeme in aulis illis communibus, in quibus comedunt. Ibi aut musicen exercent, aut se sermone recreant. Aleam atq; id genus ineptos ac perniciosos ludos ne cognoscunt quidem, cæterum duos habent in usu ludos, latrunculorum ludo non dissimiles. Alterum numerorū pugnam, in qua numerus numerum prædatur. Alterum in quo collata acie cum uirtutibus uitia conflagunt. Quo in ludo perçescite ostenditur & uitiorū inter se dissidiū, & aduersus

Studia literarum

Lusus in cœnis.

At nunc alea principum lusus est.

Lusus utiles quoq;.

l uirtutes

uirtutes concordia. item quæ uitia, quibus se uirtutibus opponant, quibus uiribus aperte oppugnent, quibus machinamētis ab obliquo adoriātur, quo præsidio, uirtutes uitiorum uires infringant, quibus artibus eorum conatus eludant, quibus deniq; modis alterutra pars uictoriæ compos fiat. Sed hoc loco, ne quid erretis quiddā pressius intuendū est. Etenim quod sex dumtaxat horas in opere sunt, fieri fortasse potest, ut inopiā aliquā putes, necessariarū rerum sequi. Quod tam longe abest ut accidat, ut id temporis ad omniū rerum copiam quæ quidem ad uitæ uel necessitatem requirantur uel cōmoditatem non sufficiat modo, sed supersit etiam, id quod uos quoq; intelligetis si uobiscum reuertetis apud alias gētes, quā magna populi pars iners degit. primum mulieres ferè omnes, totius summæ dimidium, aut sicubi mulieres negotiosæ sunt, ibi ut plurimum, earum uice, uiri stertunt. ad hæc, sacerdotum ac religiosorum, quos uocant quanta quāq; ociosa turba, adiūce diuites omnes maxime prædiorum dominos, quos uulgo generosos appellant ac nobiles, his adnumera ipsorum famulitiū, totam uidelicet illam cetratorum nebulonum colluuiem, robustos deniq; ac ualentes mendicos adiūce, morbum quempiam prætextentes inertia, multo certe pauciores esse quā putaras inuenies eos, quorū labore constant hæc omnia quibus mortales utuntur. Expēde nunc tecū ex his ipsis quā pauci

Ociosorū
hominū
genera.

δορυφοί
σημοί
nobilium

Prudentis/
sime dictū.

pauci in necessarijs opificijs uersant. siquidē ubi omnia pecunijs metimur, multas artes necesse est exerceri inanes prorsus ac supfluas, luxus tantū ac libidinis ministras. nā hęc ipsa multitudo quæ nūc opat, si partiret in tam paucas artes, q̄ paucas cōmodus naturæ usus postulat: in tāta rerū abūdātia: quantā nūc esse necesse sit, precia nimirū uiliora forent, q̄ ut artifices inde uitā tueri suam possent. At si isti omnes quos nūc inertes artes distringunt: ac tota insup ocio ac desidia languescēs turba, quorū unus quiuis earū rerum quæ aliorū laboribus suppeditātur: quantū duo earundē operadores cōsumit: in opera uniuersi atq; eadē utilia collocarent, facile animaduertis: quantulū tēporis ad suppeditāda omnia: quæ uel necessitatis ratio: uel cōmoditatis efflagitet (adde uoluptatis etiā quæ quidē uera sit ac naturalis) abūde satis supq; foret. atq; id ipsum in Vtopia res ipsa pspiciū facit. Nam illic in tota urbe cū adiacēte uicinia uix homines qngēti ex omī uirorū ac mulierū numero, quorū ætas ac robur opi sufficit, uacatio pmittit. In hijs syphogrāti (q̄q; leges eos labore soluerūt) ipsi tamē sese nō eximūt: quo facilius exēplo suo reliquos ad labores inuident. Eadē immunitate gaudēt hi: quos cōmēdatiōe sacerdotū, psuasus populus occultis syphogratorū suffragijs ad pdiscēdas disciplinas ppetuā uacationē indulget. Quorū si qs cōceptā de se spem fefellerit: ad opifices retrudit, cōtracq; nō rarēter usu uenit:

Ne magi/
stratus qui
dē ab ope/
re cessant.

1 2 ut mechanicus

ut mechanicus quispiã, subcisiuas illas horas tam gna-
uiter impēdat literis, tantū diligentia proficiat, ut opifi-
cio suo exemptus, in literatorum classē prouehatur.

Soli litera-
ti ad magi-
stratus uo-
cantur.

Ex hoc literatorum ordine legati, sacerdotes, Tranibori
ac ipse deniq; deligitur princeps, quem illi prisca ipso-
rum lingua Barzanem, recentiore Ademum appellāt.

Reliqua ferē multitudo omnis: quum neq; ociosa sit
nec inutilib⁹ opificijs occupata, procliuus aestimatio est,
quàm pauca horæ quantū boni operis pariant, ad ea
quæ commemorauī, hoc præterea facilitatis accedit

Quomo-
do uitetur
impensæ in
ædificijs.

quod in necessarijs pleriq; artibus, minore opa quàm
aliæ gentes, opus habent. Nam primum ædificiorum,
aut structura: aut resectio ideo tam multorum assiduã
ubiq; requirit operã, quod quæ pater ædificauit: hæres
parū frugi, paulatim dilabi sinit, ita quod minimo tue-
ri potuit: successor eius de integro impendio magno co-
gitur instaurare. quĩ frequēter etiam quæ domus aliq;
ingenti sumptu stetit, hanc alius delicato animo con-
temnit, eãq; neglecta: atq; ideo breui collapsa: aliã ali-
bi impensis non minoribus extruit. At apud Vtopien-
ses compositis rebus omnibus: & constituta rep. rarissi-
me accidit: uti noua collocandis ædibus area deligatur
& non modo remedium celeriter præsentibus uitijs ad-
hibetur, sed etiam imminentibus occurritur. Ita fit, ut
minimo labore, diutissime perdurent ædificia, & id ge-
nus opifices uix habeant interdum quod agant: nisi
quod

quod materiam dolare domi & lapides interim qua/
drare atq; aptare iubentur, quo (si quod opus incidat)
maturius possit exurgere. Iam in uestibus uide, quàm
paucis operis egeant: primū dum in opere sunt: corio
neglectim aut pellibus amiciuntur quæ in septenniū
durent. quum procedunt in publicū, superinduūt chla/
mydem uestem, quæ rudiores illas uestes cōtegat: eius
per totam insulam unus color est, atq; is natiuus. Itaq;
lanei panni, nō modo multo minus quæ usquàm alibi
sufficit, uerū is ipse quoq; multo minoris impendij est,
at lini minor est labor, eōq; usus crebrior, sed in lineo
solus candor, in laneo sola mundicies conspicit̄, nullū
tenuioris fili precium est. Itaq; fit, ut quum alibi nusq;
uni homini quatuor aut quinq; togæ laneæ diuersis co/
loribus, ac totidem sericiæ tunicæ sufficiant, delicatiori/
bus paulo ne decem quidem, ibi una quisq; contentus
est, plerunq; in biennium. Quippe nec causa est ulla
eius plures affectet, quas consecutus neq; aduersus fri/
gus esset munitior, neq; uestitu uideretur uel pilo cul/
tior. Quamobrem quū & omnes utilibus sese artibus
exerceant, & ipsarum etiam opera pauciora sufficiant,
fit nimirum, ut abundante rerum omnium copia, inter/
dum in reficiendas (si quæ detrita sunt) uias publicas
immensam multitudinē educant, persæpe etiam quū
nec talis cuiuspiam operis usus occurrat, pauciores ho/
ras operādi publice denuntiēt. neq; enim supuacaneo

Quomō
in amictu.

labore ciues inuitos exercent magistratus: quandoquidem eius reipub. institutio hunc unum scopum in primis respicit: ut quoad per publicas necessitates licet: quæ plurimū temporis ab seruitio corporis ad animi libertatem cultumque ciuibus uniuersis afferatur. In eo enim sitam uitæ felicitatem putant.

DE COMMERCIIIS MUTVIS.

Numerus
ciuium.

Ed iam quo pacto sese mutuo ciues utantur: quæ populi inter se commercia: quæque sit distribuendarum rerum forma uideatur explicandum. Quum igitur ex familiaribus constet ciuitas: familias ut plurimū, cognationes efficiunt. Nam foeminae (ubi maturuerint) collocatae maritis: in ipsorum domicilia concedunt. at masculi filij, ac deinceps nepotes: in familia permanent, & parentū antiquissimo parent. nisi præ senectâ mente parum ualuerit. tunc enim ætate proximus ei sufficitur. Verum ne ciuitas aut fieri infrequentior: aut ultra modum possit incrementum, cauetur, ne ulla familia, quarum millia sex: quæque ciuitas, excepto conuentu, complectitur: pauciores quàm decem: pluresue quàm sexdecim puberes habeat. Impuberum enim nullus præfiniri numerus potest. Hic modus facile seruatur, transcriptis hijs in rariiores familias, qui in plenioribus excrescunt. At si quâdo in totum plus iusto abundauerit: aliarum urbium suarum infrequentiam sarciant. Quod si forte per totam insulam

insulam plus æquo moles intumuerit, tum ex qualibet urbe descriptis ciuibus in continente proximo ubicūq; indigenis agri multum superest, & cultu uacat: coloniā suis ipsorum legibus propagant, ascitis unā terræ indigenis si conuiuere secum uelint. Cum uolentibus coniuncti in idem uitæ institutum: eosdemq; mores, facile coalescunt, idq; utriusq; populi bono, efficiunt enim suis institutis ut ea terra, utrisq; abunda sit: quæ alteris aut parca ac maligna uidebatur. Renuentes ipsorum legibus uiuere, propellunt his finibus quos sibi ipsi describūt. Aduersus repugnantes, bello conflagūt. nam eam iustissimam belli causam ducunt, quum populus quispiam eius soli quo ipse non utitur, sed uelut inane ac uacuum possidet, alijs tamen qui ex naturæ præscripto inde nutriri debeant, usum ac possessionem interdicat. Si quando ullas ex suis urbibus aliquis casus, eousq; imminuerit, ut ex alijs insulæ partibus seruato suo cuiusq; urbis modo, resarciri nō possint (quod bis dumtaxat ab omni æuo pestis grassante sæuitia fertur contigisse) remigrantibus è colonia ciuibus replentur. Perire enim colonias potius patiūtur, quàm ullam ex insulanis urbibus imminui. Sed ad conuictum ciuium reuertor. Antiquissimus (ut dixi) præest familia. Ministri sunt uxores maritis, & liberi parentibus, atq; in summa minores natu maioribus. Ciuitas omnis in quatuor æquales partes diuiditur. In medio cuiusq;

l 4 partis

Sic excludi
potest ocio
sa turba mi
nistrorum.

partis forū est omniū rerum. Eo in certas domos opa cuiusq; familiæ conuehuntur, atq; in horrea singula seorsum species distributæ sunt. Ab hijs quilibet paterfamilias quibus ipse suiq; opus habent, petit, ac sine pecunia, sine omni prorsus hostimento quicquid petierit, aufert. Quare enim negetur quicq; quum & omnium rerum abunde satis sit nec timor ullus subsit, ne quisq; plusquam sit, opus flagitare uelit? Nam cur supuacua petiturus putetur is, qui certū habeat, nihil sibi unquam defuturum? Nempe auidum ac rapacem, aut timor ca rendi facit, in omni animantū genere, aut in homine sola reddit superbia, quæ gloriæ sibi ducit, superflua rerū ostentatione ceteros antecellere, quod uitij genus in Vtopiensium institutis nullum omnino locū habet. Adiuncta sunt foris (quæ cōmemorauī) fora cibaria, in quæ nō olera modo, arborumq; fructus & panes comportantur, sed pisces præterea quadrupedūq; & auium quicquid esculentū est, extra urbem locis apposis ubi fluente tabum ac sordes eluant. Hinc deportant pedes occisas depuratasq; manibus famulorū (nam neq; suos ciues patiuntur assuescere laniatu animalium, cuius usu, dementiam humanissimū naturæ nostræ affectū paulatim deperire putant, neq; sordidū quicq; atq; im mundū, cuius putredine corruptus aer morbū possit inuehere) pferri in urbem sinunt. Habet præterea quilibet uicus, aulas quasdam capaces, æquali ab sese inuicem interuallo

Rapacitas
unde.

Tabes ac
sordes pe/
stem inue/
hit ciuita/
tibus.
Ex pecudū
laniena di/
dicimus &
homines
iugulare.

interuallo distantes, nomine quanq; suo cognitæ. Has colunt Syphogrâti, quarû unicuiq; triginta familiæ uidelicet ab utroq; latere quindecim sunt adscriptæ, cibû ibi sumpturæ. Obsonatores cuiusq; aulae, certa hora cõueniunt in forum, ac relato suorum numero, cibum petunt. Sed prima ratio ægrotorum habetur, qui in publicis hospitijis curantur. Nam quatuor habent in ambitu ciuitatis hospitia, paulo extra muros tam capacia, ut totidem oppidulis æquari possint, tum ut neq; ægrotorû numerus quâlibet magnus anguste collocaretur, & per hoc incõmode, tum quo hij qui tali morbo tenerentur, cuius contagio solet ab alio ad aliû serpere, longius ab aliorum cœtu semoueri possint. Hæc hospitia ita sunt instructa, atq; omnibus rebus quæ ad salutem conferant referta, tum tam tenera ac sedula cura adhibetur, tam assidua medicorû peritissimorû præsentia, ut quû illuc nemo mittatur inuitus, nemo tamẽ ferè in tota urbe sit, qui aduersa ualetudine laborans, non ibi decumbere q̃z domi suæ præferat. Quû ægrotorum obsonator cibos ex medicorû præscripto receperit, deinceps optima quæq; inter aulas æquabiliter pro suo cuiusq; numero distribuuntur, nisi quod principis, pontificis, & Tranibororû respectus habetur, ac legatorû etiam, & exterorû omniû (si qui sunt, qui pauci ac raro sunt) sed hijs quoq; cû adsunt, domicilia certa atq; instructa parantur. Ad has aulas prandiij, cœnæq; statis horis totam

m . sypho-

Cura
ægrotorû.

Conuiuia
cõmunia,
pmiscuaq;

Vt ubiq; li
bertatis ha
bet ratio,
ne qd fiat
a coactis.

Fœminæ
ministræ i
cōuiujs.

Syphograntia conuenit, æneæ tubæ clangore commo-
nifac̃ta, nisi qui aut in hospitij, aut domi decumbūt,
quanquàm nemo prohibetur, postquàm aulis est satis
factum è foro domum cibum petere. sciunt enim nemi-
nem id temere facere, nam & si domi prandere nulli ue-
titum sit, nemo tamen hoc libenter facit, cum neq; ho-
nestum habeatur, & stultum sit deterioris paradi pran-
dij sumere laborem, cum lautum atq; opiparum præ-
sto apud aulam, tam propinquam sit. In hac aula mini-
steria om̃ia in quibus paulo plus sordis, aut laboris est,
obeunt serui. Cæterum coquendi, parandiq; cibi offi-
cium, & totius deniq; instruendi cōuiujs solæ mulieres
exercent, cuiusq; uidelicet familiæ per uices. Tribus, plu-
ribusue mensis pro numero conuiuuarum discumbitur.
Viri ad parietem, fœminæ exterius collocantur, ut si
quid his subiti oboriatur mali, quod uterum gerenti-
bus interdum solet accidere, imperturbatis ordinibus
exurgant, atque inde ad nutrices abeant. Sedent illæ
quidem seorsum cum lactentibus in cœnaculo quo-
dam ad id destinato, nunquàm sine foco atque aqua
munda, nec absque cunis interim, ut & reclinare liceat
infantulos, & ad ignem cum uelint exemptos fascijs
liberare, ac ludo reficere. suæ quæq; soboli nutrix est,
nisi aut mors, aut morbus impediât. id cum accidit,
uxores Syphograntorum propere nutricem quærunt,
nec id difficile est. Nam quæ id præstare possunt, nul-
li officio

li officio sese offerunt libentius, quoniam & omnes
 eam misericordiam laude prosequuntur, & qui educa-
 tur, nutricem parentis agnoscit loco. In antro nutri-
 cum, confidunt pueri omnes, qui primum lustrum nō
 expleuere. ceteri impuberes, quo in numero ducunt
 quicūq; sexus alterius utrius intra nobiles annos sunt,
 aut ministrant discumbentibus, aut qui per aetatem
 nondum ualent, adstant tamen, atque id summo cum
 silentio. utrique quod à sedentibus porrigitur, eo ue-
 scuntur, nec aliud discretum prandendi tempus ha-
 bent. In medio primæ mensæ (qui summus locus est,
 & cui, Nam ea mensa suprema in parte cœnaculi trans-
 uersa est) totus conuentus conspicitur, Syphogran-
 tus cum uxore confidet. His adiunguntur duo ex na-
 tu maximis. Sedent enim per omnes mensas quater-
 ni. At si templum in ea Syphograntia situm est, sacer-
 dos, eiusque uxor cum Syphogranto sedent ut præsi-
 deant. Ab utraque parte collocantur iuniores, post se-
 nes rursus, atq; hoc pacto per totam domum, & æqua-
 les inter se iunguntur, & dissimilibus tamen immiscen-
 tur, quod ideo ferunt institutum, ut senum grauitas ac
 reuerentia (quum nihil ita in mensa fieri, diciue potest,
 ut eos ab omni parte uicinos effugiat) iuniores ab im-
 proba uerborum, gestuumq; licentia cohibeat. Cibo-
 rum fercula non à primo loco deinceps apponuntur,
 sed senioribus primum omnibus (quorum insignes

Laude &
 officio ci-
 ues opti-
 me iuitantē
 ad recte
 agendum.
 Educatio
 sobolis.

Sacerdos
 supra prin-
 cipem, At
 nūc etiā &
 Episcopi
 ipsi manci-
 piorum ui-
 cesunt.

Iuniores
 maioribus
 admixti.

Senū habi-
 ta ratio.

loci sunt) optimus quisque cibus infertur. deinde reliquis æqualiter ministratur. At senes lautitias suas (quarum non tanta erat copia, ut posset totam per domum affatim distribui) pro suo arbitratu circumsedentibus impartuntur. Sic & maioribus natu suus seruetur honos, & commodi tantundem tamen, ad omneis peruenit. Omne prandium, cenamque ab aliqua lectione auspicantur, quæ ad mores faciat, sed breui tamē ne fastidium sit. Ab hac seniores, honestos sermones, sed neque tristes, ac infacetos ingerunt. At nec longis logis totum occupant prandium, quin audiunt libetere iuuenes quoque atque adeo de industria prouocant, quo & indolis cuiusque & ingenij per conuiuij libertatem prodentis sese, capiant experimentum. Prandia breuiuscula sunt, cenæ largiores, quod labor illa, has somnus & nocturna quies excipit, quam illi ad salubrem concoctionem magis efficacem putant. Nulla cœna sine musica transigitur, nec ullis caret secunda mensa bellarijs. odores incendunt, & ungueta spargunt, nihilque non faciunt, quod exhilarare conuiuias possit. sunt enim hanc in partem aliquanto procliuiores, ut nullum uoluptatis genus (ex quo nihil sequatur incommodi) censeant interdictum. Hoc pacto igitur in urbe conuiuunt, at ruri, qui longius ab sese distiti sunt, omnes domi quisque suæ comedunt, nulli enim familiæ quicquam ad uictum deest, quippe à quibus id totum uenit, quo uescantur urbici.

De pere-

Id hodie
uix mona
chi obser
uant.

Sermones
i conuiuijs.

Id hodie
medici da
mnant.

Musica in
conuiuijs.

Voluptas
innoxia non
aspernanda

DE PEREGRINATIONE VTOPIENSIVM.

AT si quos aut amicorū alia in urbe cōmorantiū,
 aut ipsius etiam uidendi loci desyderium cōperit
 à Syphograntis ac Traniboris suis ueniā facile impe-
 trant, nisi si quis usus impediāt. Mittitur ergo simul, nu-
 merus aliquis cum epistola principis, quæ & datam pe-
 regrinandi copiā testatur, & reditus diem præscribit.
 Vehiculum datur cum seruo publico, qui agat boues &
 curet, cæterum nisi mulieres in cœtu habeāt, uehiculum
 uelut onus & impedimentum, remittitur. Toto itinere
 cum nihil secum efferant, nihil desit tamen, ubiq; enim
 domi sunt. Si quo in loco diutius uno die cōmorentur,
 suam ibi quisq; artem exercet, atq; ab artis eiusdē opi-
 ficibus, humanissime tractantur. Si semet autore quis-
 quā extra suos fines uagetur, deprehensus sine prin-
 cipis diplomate, contumeliose habitus, pro fugituo re-
 ducitur, castigatus acriter. idem ausus denuo, seruitute
 plectitur. Quod si quem libido incessat per suæ ciuita-
 tis agros palandi, uenia patris & consentiente coniuge,
 non prohibetur. Sed in quodcunq; rus peruenerit, nul-
 lus ante cibus datur, quā ante meridianū operis pen-
 sum, (aut quātum ante cœnam ibi laborari solet) absol-
 uerit. Hac lege quouis intra suæ urbis fines ire licet. Erit
 enim non minus utilis urbi, quā si in urbe esset. Iam
 uidetis q̄ nulla sit usq; ociandi licentiā, nullus inertiā
 prætext⁹, nulla taberna uinaria, nulla ceruisiaria, nusq;
 lupanar.

O sanctā
rēpublicā,
& uel Chri
stianis imi
tandam.

Aequabili
tas facit, ut
omnibus
sufficiat.

Respubli
ca nihil ali
ud q̄ ma
gna quæ
dam fami
lia est.

Negotiatio
Vtropicū.

lupanar, nulla corruptelæ occasio, nullæ latebræ, cōcilia
bulum nullum, sed omnium præsentis oculi necessita
tem aut consueti laboris, aut ocij non inhonesti faciūt.

Quem populi morem necesse est omnium rerum co
piam sequi. atq; ea quum æquabiliter ad omnes perue
niat, fit nimirū, ut inops esse nemo aut mendicus pos
sit. In senatu Amaurotico (quem uti dixi terni quotan
nis omni ex urbe frequētant) ubi primum constiterit,
quæ res quoq; loco abundet, rursus cuius alicubi ma
lignior prouentus fuerit, alterius inopiam, alterius pro
tinus ubertas explet, atque id gratuito faciunt, nihil uū
cissim ab his recipientes quibus donant. Sed quæ de
suis rebus unicuiquē urbi dederint, nihil ab ea repeten
tes, ab alia cui nihil impenderūt, quibus egent accipiūt.

Ita tota insula uelut una familia est. At postquam satis
prouisum ipsis est, (quod non antea factum censent,
quàm in bienniū propter anni sequentis euentum pro
spexerint) tum ex his quæ supersunt magnā uim fru
menti, mellis, lanæ, lini, ligni, cocci, & conchyliorū, uelle
rum, ceræ, seui, corij, ad hæc animalium quoque in alias re
giones exportant. quarum rerum omnium, septimā par
tem inopibus eius regionis dono dant, reliquā precio
mediocri uenditant, quo ex cōmercio, non eas modo
merces, quibus domi egēt, (nam id ferè nihil est præter
ferrum) sed argenti atq; auri præterea, magnam uim in
patriam reportant. Cuius rei diutina consuetudine su
pra

pra q̄ credi possit, ubiq; iam earum rerum copia abundant. Itaq; nunc parum pensi habent, praesente ne pecunia, an in diem uendat, multoq; maximam partem habeant in nominibus, in quibus tamen faciendis non priuatorum unq; sed confectis ex more instrumentis, publicam urbis fidem sequuntur. Ciuitas ubi solutionis dies aduenerit, a priuatis debitoribus exigit creditum, atq; in ararium redigit, eiusq; pecuniae quoad ab Vtopiensibus repetatur, usura fruitur. Illi maximam partem nunq; repetunt. Nam quae res apud se nullum habet usum, eam ab his auferre, quibus usui est, haud aequum censent. Caeterum si res ita poscat, ut eius aliquam partem alij populo mutuam daturi sint, tum demum poscunt, aut quum bellum gerendum est, quam in rem unam totum illum thesaurum quem habent domi seruant, uti aut extremis in periculis, aut in subitis praesidio sit. potissimum quo milites externos (quos libentius quam suos ciues obijciunt discrimini) immodico stipendio conducant, gnari multitudine pecuniae hostes ipsos plerumq; mercabiles, & uel proditione, uel infestis etiam signis inter se committi. Hanc ob causam inestimabilem thesaurum seruant, at non ut thesaurum tamen, sed ita habent, quomodo me narrare profecto deterret pudor, metuentem ne fidem oratio non sit habitura, quod eo iustius uereor, quo magis mihi sum conscius, nisi uissem praesens, q̄ aegre potuissem ipse perducere, ut alteri idem

Ut nusq; non meminerunt suae communitatis.

Qua ratione possit esse uilis pecunia.

Satius est bellum pecunia aut arte declinare, q̄ multa sanguinis humani iactura gerere.

O artificem.

ri idem recensenti crederē. Necesse est enim ferē quā
 quicq; est ab eorum qui audiunt moribus alienū, tam
 idem procul illis abesse à fide. quanq; prudens rerum
 æstimator minus fortasse mirabitur, quum reliqua eo-
 rum instituta, tam longe ab nostris differant: si argenti
 quoq; atq; auri usus ad ipsorū potius, q; ad nostri mo-
 ris rationem accōmodetur. Nempe quū pecunia non
 utantur ipsi, sed in eum seruent euentum, qui ut potest
 usu uenire, ita fieri potest ut nunq; incidat. Interim au-
 rum, argentumq; (unde ea fit) sic apud se habent, ut ab
 nullo pluris æstimetur, q; rerum ipsarum natura mere-
 tur, qua quis non uidet q; longe infra ferrum sunt: ut
 sine quo non hercule magis q; absq; igni atq; aqua ui-
 uere mortales queant, quū interim auro, argentoq; nul-
 lum usum, quo nō facile careamus, natura tribuerit, nisi
 hominū stultitia precium raritati fecisset. quin contra,
 uelut parens indulgentissima optima quæq; in propa-
 tulo posuerit, ut aerem, aquā, ac tellurem ipsam, longis-
 sime uero uana ac nihil profutura semouerit. Ergo hæc
 metalla si apud eos in turrim aliquam abstruderētur.
 princeps ac senatus in suspicionem uenire posset (ut est
 uulgi stulta solertia) ne deluso per technā populo, ipsi
 aliquo inde cōmodo fruerentur, porrò si phyalas inde
 aliāq; id genus opera fabre excusa conficerent, si quan-
 do incidisset occasio, ut conflanda sint rursus, atq; in mi-
 litum eroganda stipendium, uident nimirum fore, ut
 agre

Aurū ferro
 uili⁹. quan-
 tū ad usum
 attinet.

aggre patiantur auelli quæ semel in delitijs habere cœ-
 pissent. His rebus uti occurrant, excogitauere quandã
 rationem, ut reliquis ipsorum institutis cõsentaneam,
 ita ab nostris (apud quos aurũ tãti fit, ac tam diligẽter
 conditur) longissime abhorrẽtem, eõq; nisi peritis nõ
 credibilem. Nam quum in fictilibus è terra uitrõq; ele-
 gantissimis quidẽ illis, sed uilibus tamen edãt bibãtq;
 ex auro, atq; argento nõ in cõmunibus aulis modo, sed
 in priuatis etiam domibus, matellas passim, ac sordidif-
 sima quæq; uasa conficiunt. Ad hæc catenas & crassas
 compedes, quibus coherent seruos: ijsdem ex metallis
 operantur. Postremo quoscunq; aliquod crimen infa-
 mes facit, ab horum auribus anuli dependent aurei di-
 gitos aurum cingit, aurea torques ambit collum, & ca-
 put deniq; auro uincitur. Ita omnibus curant modis,
 uti apud se aurum argentumq; in ignominia sint, atq;
 hoc pacto fit, ut hæc metalla, quæ cateræ gentes nõ mi-
 nus ferẽ dolenter ac uiscera sua distrahi patiũtur, apud
 Vtropiẽ, si semel omnia res postularet efferri, nemo si-
 bi iacturam unius fecisse assis uideretur. Margaritas
 præterea legunt in littoribus, quin in rupibus quibus-
 dam adamantes ac pyropos quoq; neq; tamen quæ-
 runt, sed oblatos casu, perpoliunt. His ornant infantu-
 los, qui ut primis pueritiæ annis, talibus ornãmẽtis glo-
 riantur, ac superbiunt: sic ubi plusculum accreuit ætatis,
 cum animaduertunt eiuſmodi nugis non nisi pueros
 n uti, nullo

O magnifi-
 ficam auri
 cõtumeliã

Aurum ge-
 stamen in-
 famium,

Gemmæ
 puerorum
 delitiæ.

uti, nullo parentum monitu, sed suomet ipsoꝝ pudore deponunt. non aliter ac nostri pueri, quum grandescunt nuces, bullas, & pupas abijciunt. Itaq; hæc tam diuersa ab reliquis gentibus instituta, quàm diuersas itidem animorum affectiones pariat, nunq; æque mihi atq; in Anemoliorum legatis inclaruit. Venerunt hi Amaurotum (dum ego aderam) & quoniam magnis de rebus tractatum ueniebant, aduentū eorū terni illi ciues, ex qualibet urbe præuenerant, sed omnes finitimarum gentium legati, qui eò ante appulerāt, quibus Vtopiensium perspecti mores erant, apud quos sumptuoso uestitui nihil honoris haberi intelligebant, sericum contemptui esse, aurum etiam infame sciebant, cultu quàm poterant modestissimo uenire consueuerant. At Anemolij, quod longius aberāt, ac minus cum illis cōmerciij habuerant, quum accepissent, eodem omnes, eorūq; rudi corporis cultu esse, persuasi non habere eos, quo nō utebātur, ipsi etiā superbi magis, quàm sapientes, decreuerunt apparatus elegantia, deos quosdam re præsentare, & miserorū oculos Vtopiensium, ornatus sui splendore præstringere. Itaq; ingressi sunt legati tres, cū comitibus centum, omnes uestitu uersicolori, pleriq; serico, legati ipsi (nam domi nobiles erant) amictu aureo, magnis torquibus, & inauribus aureis, ad hæc anulis aureis in manibus, monilibus insuper appensis in pileo, quæ margaritis ac gemmis affulgebāt, omibus postre-

Elegantif /
sima fabu /
la.

bus postremo rebus ornati, quæ apud Vtopienses, aut seruorum supplicia, aut infamium dedecora, aut puerorum nugamenta fuere. Itaq; operæ precium erat uideri, quo pacto cristas erexerint, ubi suum ornatū cum Vtopiensiu uestitu (nam in plateis sese populus effuderat) contulere. contraq; non minus erat uoluptatis cōsiderare quàm lōge sua eos spes expectatiōq; fefellerat, quāq; longe ab ea existimatione aberant, quā se consecuturos putauerāt. Nempe Vtopiensiu oculis omniu, exceptis perq; paucis, qui alias gentes aliqua idonea de causa inuiserant, totus ille splendor, apparatus pudendus uidebatur, & infimum quenq; pro dominis reuerenter salutantes, legatos ipsos ex aurearum usu catenarum p seruis habitos, sine ullo prorsus honore prætermiserunt. Quin pueros quoq; uidisses, qui gemmas ac margaritas abiecerant, ubi in legatorum pileis affixas conspexerunt, compellare matrem ac latus fodere. En mater, quàm magnus nebulo margaritis adhuc & ω τεχνητην gemmulis utitur, ac si esset puerulus? At parens serio etiam illa, tace inquit fili, est opinor quispiā è morionibus legatorum. Alij catenas illas aureas reprehendere, utpote nullius usus, quippe tā graciles, ut eas facile seruus infringere, tam laxas rursus, uti quum fuerit libitū possit excutere, & solutus ac liber quouis aufugere. Verum legati postq; ibi unum, atq; alterum diem uersati tantam auri uim in tanta uilitate conspexerunt, nec in

n 2 minore

minore contumelia, quàm apud se honore habitam ui
 dissent, ad hæc in unius fugitiui serui catenas compe-
 desq; plus auri, atq; argenti congestum, q̄ totus ipso-
 rum trium apparatus cōstiterat, subsidentibus pennis
 omnem illum cultum, quo sese tam arroganter extule-
 rant, pudefacti, seposuerunt. Maxime uero postq̄ fa-
 miliarius cum Vtopiensibus collocuti, mores eorum
 atq; op̄iones didicere, mirant̄ illi siquidē quēq; esse
 mortalium quem exiguæ gemmulæ, aut lapilli dubius
 oblectet fulgor, cui quidē stellam aliquam, atq; ipsum
 deniq; solem liceat intueri, aut quēq; tam insanū esse,
 ut nobilior ipse sibi ob tenuioris lanæ filum uideatur, si
 quidē hanc ipsam (quātumuis tenui filo sit) ouis olim
 gestauit, nec aliud tamen interim, q̄ ouis fuit. Mirātur
 item aurum suapte natura tam inutile, nunc ubiq; gen-
 tium æstimari tantū, ut homo ipse per quem, atq; adeo
 in cuius usum id precij obtinuit, minoris multo q̄ au-
 rum ipsum æstimetur, usq; adeo ut plumbeus quispiā,
 & cui nō plus ingenij sit q̄ stipiti, nec minus etiā impro-
 bus quàm stultus, multos tamen & sapientes & bonos
 uiros in seruitute habeat, ob id duntaxat, quod ei ma-
 gnus contigit aureorum numismatū cumulus, quem
 si qua fortuna, aut aliqua legum strophæ (quæ nihil mi-
 nus ac fortuna ipsa summis ima permiscet) ab hero illo
 ad abiectissimum totius familiæ suæ nebulonē trans-
 tulerit, sit nimirum paulopost, ut in famuli sui famuli-
 licium

Dubius di-
 xit, ob gem-
 mas factiti-
 as, aut certe
 dubiū di-
 xit exiguū
 ac malignū.

Quā uere
 & q̄ apte.

licium concedat, uelut appendix additamentumq; numismatum. Cæterum multo magis eorum mirantur, ac detestantur insaniam qui diuitibus illis, quibus neq; debet quicq; neq; sunt obnoxij, nullo alio respectu, q̄s quod diuites sunt, honores tantū non diuinos impendunt, idēq; cum eos tam sordidos atq; auaros cognoscunt, ut habeant certo certius ex tanto nūmorū cumulo, uiuentibus illis ne unum quidem nūmulum unq; ad se uenturū. Has atq; huiusmodi opiniones partim ex educatione conceperunt. in ea educti Rep. cuius instituta longissime ab his stultitiæ generibus absunt, partim ex doctrina & literis. Nam & si haud multi cuiusq; urbis sunt, qui cæteris exonerati laboribus soli disciplinae deputantur. hī uidelicet in quibus à pueritia egregiam indolem, eximium ingenium, atq; animū ad bonas artes propensum deprehendere, tamen omnes pueri literis imbuuntur, & populi bona pars, uiri, foeminaeque, per totā uitam, horas illas quas ab operibus liberas diximus, in literis collocant. Disciplinas ipsorū lingua perdiscunt. est em̄ neq; uerborū inops, nec insuauius auditu, nec ulla fidelior animi interpres est. eadem ferē (nisi quod ubiq; corruptior, alibi aliter) magnā eius orbis plagam peruagatur. Ex om̄ibus his philosophis, quorū nomina sunt in hoc noto nobis orbe celebria, ante nostrū aduentū ne fama quidē cuiusq; eō puenerat. & tamen in musica, dialecticāq; ac numerādi & metiendi scientia,

Quanto
plus sapiūt
Vtopiā, q̄
Christiano
rū uulgus,

Studia &
disciplinae
Vtopiēsū.

Musica.
Dialectica.
Arithmeti-
ca.
Apparet
hoc loco
subesse na-
sum.

Astrologia

At hñ re/
gnāt. inter
Christia/
nos hodie.

Physica o/
mnium incer-
tissima.

Ethica.

tiendi scientia, eadem ferè quæ nostri illi ueteres inue-
nere, Cæterum ut antiquos omnibus propè rebus exæ-
quant, ita nuperorū inuentis dialecticorū longe sunt
impares. Nam ne ullam quidem regulam inuenerunt
earū, quas de restrictionibus, amplificationibus, ac sup-
positionibus acutissime excogitatis in paruis logicali-
bus passim hic ediscūt pueri. Porrò secūdas intētiones
tam longe abest ut inuestigare suffecerint, ut nec homi-
nē ipsum in cōmuni quē uocāt $\overline{\text{c}}\overline{\text{p}}\overline{\text{c}}$ (ut scitis) planè co-
losseū & quouis gigāte maiore, tū à nobis præterea di-
gito demonstratū, nemo tamē eorū uidere potuerit. At
sunt in astrorū cursu, & cælestiū orbium motu, peritissi-
mi. Quin instrumēta quoq; diuersis figuris solerter ex-
cogitarunt, quibus solis ac lunæ, & cæterorū itē astrorū
quæ in ipsorū horizonte uisunt, motiones ac situs exa-
ctissime cōprehēsos habent. Cæteræ amicitias, atq; errā-
tiū dissidia syderū, ac totā deniq; illā ex astris diuinādi
imposturā, ne somniāt quidē. Imbres, uētos, ac cæteras
tēpestatū uicissitudines, signis quibusdā longo perspe-
ctis usu præsentit. Sed de causis earū rerū omnium, &
de fluxu maris eiusq; falsitate, & in sūma de cæli mun-
diq; origine, ac natura partim eadē quæ ueteres philo-
sophi nostri differūt, partim ut illi inter se dissident, ita
hi quoq; dū nouas rerū ratiōes afferūt, ab omnibus illis
dissentit, nec inter se tamē usq; quaq; cōueniūt. In ea
philosophiæ parte qua de morib⁹ agit, eadē illis dispu-
tantur

tantur quæ nobis, de bonis animi quærūt & corporis, & externis, tū utrum boni nomen omnibus his, an solis animi dotibus conueniat, De uirtute differūt, ac uoluptate, sed omniū prima est ac princeps cōtrouersia, qua nam in re, una pluribus uē sitā hominis felicitatem putēt. At hac in re ppeniores æquo uident in factio- nē uoluptatis assertricē, ut qua uel totā, uel potissimā felicitatis hūanæ partē definiāt. Et quo magis mireris ab religione quoq; (quæ grauis & seuera est ferēq; tristis & rigida) petūt tamē sentētiā tā delicatæ patrocini- um. Neq; em̄ de felicitate disceptant unq̄, quin princi- pia quædā ex religioe deprompta, tū philosophia quæ rationibus utitur cōiungant, sine qbus ad uerā felicitatis inuestigationē mancā, atq; imbecillā per se rationē putāt. Ea principia sūt huiusmodi. Animā esse immor- talē, ac dei beneficētia ad felicitatē natā, uirtutibus ac be- nefactis nostris præmia post hāc uitā, flagitijs destina- ta supplicia. Hæc tamē si religionis sint, ratioe tamē cē- sent ad ea credēda, & cōcedenda perducī, qbus è medio sublatis, sine ulla cūctatiōe p̄nūciāt neminē esse tā stu- pidū, qui nō sentiat petendā sibi per fas ac nefas uolu- pratē. hoc tātū caueret ne minor uoluptas obstet maio- ri, aut eā persequat quā inuicem retaliet dolor. Nā uir- tutē asperā, ac difficilē sequi, ac nō abigere modo suauitatem uitæ, sed dolorem etiā sponte perpeti, cuius nul- lū expectes fructū (quis em̄ potest esse fructus si post mortem

Ordo bo-
norum

Fines bo-
norum.
Vtopiani
felicitatem
honestā uo-
luptate me-
tiuntur.

Principia
philoso-
phiae ere-
ligione
petenda.
Theologia
Vtopiēsiū.

Animorū
immortalī-
tas, de qua
hodie non
pauci etiā
Christiani
dubitant.
Ut nō quæ-
uis expetē-
da uolu-
ptas, ita nec
dolor affe-
ctandus ni-
si uirtutis
causa.

Hoc iuxta
Stoicos,

mortem nihil assequeris quum hanc uitam totā in sua
uiter hoc est misere traduxeris) id uero dementissimū
ferunt. Nunc uero non in omni uoluptate felicitatem,
sed in bona, atq; honesta sitam putant. ad eam enim
uelut ad summum bonum, naturam nostram ab ipsa
uirtute pertrahi, cui sola aduersa factio felicitatem tri-
buit. Nempe uirtutem definiunt, secundum naturam
uiuere ad id siquidem à deo institutos esse nos. Eū ue-
ro naturæ ductum sequi quisquis in appetendis fugiē-
disq; rebus obtemperat rationi. Rationem porro, mor-
tales primum omnium in amorem, ac uenerationē di-
uinæ maiestatis incendere, cui debemus, & quod su-
mus, & quod compotes esse felicitatis possumus, secun-
dum id commonet, atq; excitat nos ut uitam q̄ licet mi-
nime anxiam, ac maxime latā ducamus ipsi, ceterisq;
omnibus ad idem obtinendum adiutores nos pro na-
turæ societate præbeamus. Neq; em̄ quisq; unq; fuit
tam tristis ac rigidus assecla uirtutis, & osor uoluptatis,
qui ita labores, uigilias & squalores indicat tibi, ut non
idem aliorum inopiam, atq; incōmoda leuare, te pro
tua uirili iubeat, & id laudādum humanitatis nomine
censeat, hominē homini saluti ac solatio esse, si huma-
num est maxime (qua uirtute nulla est homini magis
propria) aliorum mitigare molestiam, & sublata tristi-
tia uitæ iucunditati, hoc est uoluptati reddere. Quid ni
natura quenq; instiget ut sibimet idem præster. Nam
aut mala

aut mala est uita iucūda, id est, uoluptaria, quod si est, non solum neminem ad eam debes adiutare, sed omni- bus utpote noxiam ac mortiferam, quantum potes ad- mere, aut si conciliare alijs eam, ut bonam nō licet mo- do, sed etiam debes, cur non tibi in primis ipsi? cui non minus propitium esse te quā alijs decet, neq; eīm quū te natura moneat uti in alios bonus sis, eadē te rursus iubet, in temet s̄uum atq; inclemētem esse. Vitam er- go iucundam inquirunt, id est uoluptatem tanq̄ opera- tionum omnium finem, ipsa nobis natura præscribit, ex cuius præsripto uiuere, uirtutem definiunt. At quū natura mortales inuitet ad hilarioris uitæ mutuū sub- sidium (quod certe merito facit, neq; eīm tam supra ge- neris humani sortē quisq; est, ut solus naturæ curæ sit, quæ uniuersos ex æquo fouet, quos eiusdem formæ cō- munionē cōplectitur) eadem te nimirū iubet etiā atq; etiā obseruare, ne sic tuis cōmodis obsecūdes: ut aliorū procures incōmoda. Seruanda igitur censent non inita solū inter priuatos pacta, sed publicas etiā leges, quas aut bonus princeps iuste pmulgauit, aut populus, nec oppressus tyrannide, nec dolo circūscriptus, de partien- dis uitæ commodis, hoc est materia uoluptatis, cōmu- ni consensu sanxit. Hijs inoffensis legibus tuum cura- re commodum, prudentia est: publicum præterea, pie- tatis: Sed alienam uoluptatem præreptum ire, dum cō- sequare tuam: ea uero iniuria est, cōtra tibi aliquid ipsi

o demere

At nunc quidam ac- cersunt do- lores uelut in his sita sit religio, cum ferēdi potius sint si incidant ad pietatis officium tē dēti, aut na- turæ neces- sitate acci- dant.

Pacta & le- ges.

Officia ui-
tæ mutua.

demere, quod addas alijs, id demū est humanitatis ac
benignitatis officiū, quod ipsum nunq̄ tantū aufert cō-
modi, quantū refert. Nam & beneficiorū uicissitudine
pensatur, & ipsa benefacti cōscientia, ac recordatio cha-
ritatis eorū & beneuolentiæ quibus benefeceris, plus
uoluptatis affert animo, quā fuisset illa corporis qua
abstinuisti. Postremo (quod facile persuadet animo li-
benter assentiēti religio) breuis & exiguæ uoluptatis
uicē, ingenti ac nunq̄ interituro gaudio rependit deus.
Itaq; hoc pacto censent, & excussa sedulo & perpen-
sa re omnes actiōes nostras, atq; in his uirtutes etiā ipsas,
uoluptatem tandē uelut finem, felicitate m̄q; respicere.

Voluptas
quid.

Falsæ uolu-
ptates.

Voluptatē appellant omnē corporis animi ue motū
statūq; in quo uersari natura duce delectet. Appetitu-
nem naturæ, non temere addunt. Nam ut quicquid na-
tura iucū dum est, ad quod neq; per iniuriam tenditur,
nec iucūdius aliud amittitur, nec labor succedit, nō sen-
sus modo, sed recta quoq; ratio persequit̄, ita quæ præ-
ter naturam dulciā sibi mortales uanissima cōspiratio-
ne confingunt (tanq̄ in ipsis esset perinde res ac uoca-
bula commutare) ea omnia statuunt adeo nihil ad feli-
citem facere, ut plurimū officiant etiam, uel eo quod
quibus semel insederunt, ne ueris ac genuinis oblecta-
mentis usq; uacet locus, totum prorsus animum falsa
uoluptatis opinione præoccupāt. Sunt enim perquam
multa, quæ quum suapte natura nihil contineant sua-
uitatis

nitatis, imo bona pars amaritudinis etiam plurimum, peruersa, tum improbarum cupiditatum illecebra, non pro summis tantum uoluptatibus habeantur: uerum etiam inter præcipuas uitæ causas numerentur. In hoc adulterinæ uoluptatis genere, eos collocant, quos ante memorauimus, qui quo meliorem togam habent, eo sibi meliores ipsi uidentur, qua una in re, bis errant. Neque enim minus falli sunt, quod meliorem putant togam suam, quam quod se. Cur enim si uestis usum spectes, tenuioris fili lana præstet crassiori? at illi tamen tanquam natura non errore præcellerent, attollunt cristas, & sibi met quoque precij credunt inde non nihil accedere. eoque honorem, quem uilius uestiti sperare non essent ausi elegantiori togæ, uelut suo iure exigunt, & prætermissi negligenter indignantur. At hoc ipsum quoque, uanis & nihil profuturis honoribus affici, an non eiusdem inscitie est? Nam quid naturalis & ueræ uoluptatis affert nudatus alterius uertex, aut curuati poplites, hoccine tuorum poplitum dolori medebitur? aut tui capitis phrenesim leuabit? In hac fucatæ uoluptatis imagine, mirum quam suauiter insaniunt illi qui nobilitatis opinione sibi blandiuntur ac plaudunt, quod eiusmodi maioribus nasci contigerit, quorum longa series diues (neque enim nunc aliud est nobilitas) habita sit, præsertim in prædijs, nec pilo quidem minus sibi nobiles uidentur, etiam si maiores nihil inde reliquerint, aut relictum

o z ipsi obligu

Error eorum
qui sibi ob
cultum placent.

Stulti honores.

Vana nobilitas.

Stultiffi/
ma uolu/
ptas ex gē/
mis.

Opinio ho/
minū p̄ciū
addit, aut
adimit gē/
mis.

Mira fictio
& aptiffi/
ma.

ipſi obliguerint. His adnumerant eos qui gemmis ac lapillis (ut dixi) capiuntur, ac dñi quodammodo ſibi uidentur facti, ſi quando eximium aliquē conſequantur, eius præſertim generis, quod ſua tempeſtate, maximo apud ſuos æſtimetur. neq; eñ apud omnes, neq; omni tempore, eadem genera ſunt in precio: Sed nec niſi exemptum auro ac nudum comparāt. Imo ne ſic quidē, niſi adiurato uenditore, & præſtanti cautionem, uerā gemmam ac lapidem uerum eſſe, tam ſolliciti ſunt: ne oculis eorū, ueri loco adulterinus imponat. At ſpectaturo tibi, cur minus præbeat oblectamēti factitiuſ, quē tuus oculus non diſcernit à uero. Vterq; ex æquo ualere debet, tibi, nō minus hercle q̄ cæco. Quid hi qui ſuperfluas opes adſeruant, ut nullo acerui uſu, ſed ſola cōtemplatione delectentur, num ueram percipiūt: an falſa potius uoluptate luduntur? aut hi qui diuerſo uitio; aurum quo nuncq; ſint uſuri, fortasſe nec uiſuri amplius, abſcondunt, & ſolliciti ne perdant, perdunt. quid eñ aliud eſt, uſibus demptum tuis & omniū fortasſe mortaliū, telluri reddere? & tu tamen abſtruſo theſauro, uelut animi iam ſecurus lætitiæ geſtis. Quem ſi quis furto ſuſtulerit, cuius tu ignarus furti, decem poſt annis obieris. toto illo decennio, quo ſubtractæ pecuniæ ſupfuisti, quid tua retulit, ſurreptū an ſaluū fuiſſe? utrōq; certe modo tantundē uſus ad te peruenit. Ad has ram Alea ineptas lætitiæ, alcatores (quorū infaniam auditu, non uſu

usu cognouere) uenatores præterea, atq; aucupes, adiū Venatio.
 gunt. Nam quid habet, inquit, uoluptatis, talos in al
 ueum projicere, quod toties fecisti, ut si quid uolupta-
 tis inesset, oriri tamen potuisset ex frequenti usu satie-
 tas: aut quæ suauitas esse potest, ac nō fastidiū potius.
 in audiēdo latratu, atq; ululatu canum: aut qui maior
 uoluptatis sensus est, cum leporem canis insequitur, q̄
 quū canis canem: nempe idem utrobicq; agitur, accuri-
 tur enim, si te cursus oblectet. At si te cædis spes, lania-
 tus expectatio sub oculis peragendi retinet, misericor-
 diam potius mouere debet, spectare, lepusculum à ca-
 ne, imbecillum à ualidiore, fugacem actimidū à feroce,
 innoxiiū deniq; à crudeli discernitū. Ita q; Vtopiēs to
 tum hoc uenandi exercitium, ut rem liberis indignam,
 in lanios (quā artē per seruos obire eos supra diximus)
 reiecerunt. infimam enim eius partem esse uenationē
 statuūt, reliquas eius partes & utiliores & honestiores
 ut quæ & multo magis conferant, & animalia necessita-
 tis dūtaxat gratia perimāt, quū uenator ab miseri ani-
 malculi cæde ac laniatu, nihil nisi uoluptatē petat, quā
 spectandæ necis libidinē in ipsis etiam bestijs, aut ab
 animi crudelis affectu censent exoriri, aut in crudelitātē
 deniq; assiduo tā efferæ uoluptatis usu defluere. Hæc
 igitur & quicquid est eiusmodi (sunt em̄ innumera) q̄
 q̄ pro uoluptatibus mortalium uulgus habeat, illi ta-
 men quum natura nihil insit suaue, planē statuūt, cum

At hæc ho-
 die ars est
 deorū au-
 licorum.

uera uoluptate nihil habere cōmerciū. Nam quod uulgo sensum iucunditate perfundunt (quod uoluptatis opus uidetur) nihil de sententia decedunt. nō em̄ ipsius rei natura, sed ipsorum peruersa consuetudo in causa est. cuius uitio fit, ut amara pro dulcibus amplectantur. Nō aliter ac mulieres grauidæ picem & seuum, corrupto gustu, melle mellitius arbitrantur. Nec cuiuscūq; tamen aut morbo, aut consuetudine deprauatum iudicium, mutare naturam, ut non aliarum rerum, ita nec uoluptatis potest. Voluptatum quas ueras fatētur, species diuersas faciunt. Siquidem alias animo, corpori alias tribuunt. Animo dant intellectum, eamq; dulcedinem quam ueri contemplatio pepererit. Adhæc suis additur bene actæ uitæ memoria, & spes nō dubia futuri boni. Corporis uoluptatem in duas partiuntur formas, quarū prima sit ea, quæ sensum perspicua suauitate perfundit, quod alias earum instauratione partium fit, quas insitus nobis calor exhauserit. Nam hæc cibo potūq; redduntur, alias dum egeruntur illa, quorum copia corpus exuberat. hæc suggeritur, dum excremetis intestina purgamus, aut opera liberis datur, aut ullius prurigo partis frictu scalptuū lenitur. Interdum uero uoluptas oritur, nec redditura quicquā quod mēbra nostra desyderent, nec ademptura quo laborent: cæterum quæ sensus nostros tamen ui quadam occulta, sed illustri motu titillet afficiatq; & in se conuertat,

qualis ex

Citta in
gravidis

Veræ uolu
ptatis spēs.

Volupta/
tes corpis.

qualis ex musica nascitur. Alteram corporeæ uoluptatis formã, eam uolunt esse, quæ in quieto, atq; æquabili corporis statu consistat, id est nimirum sua cuiusq; nullo interpellata malo sanitas. Hæc siquidẽ, si nihil eã doloris oppugnet, per se ipsa delectat, etiã si nulla extrinsecus adhibita uoluptate moueat. Quãtq; em̄ sese minus effert, minusq; offert sensui, q̄ tumida illa ededi bibe diq; libido, nihilo tamen secius multi eam statuunt uoluptatũ maximã, omnes ferè Vtopienses magnã & uelut fundamentũ omnium acbasim fatentur, ut quæ uel sola placidam & optabilem uitæ conditionem reddat, & qua sublata, nullus usq; reliquus sit cuiq; uoluptati locus. Nã dolore profus uacare, nisi adsit sanitas, stuporẽ certe nõ uoluptatẽ uocant. Iam dudum exploratum est apud eos decretũ illorũ, qui stabilem & trãquillam sanitatẽ (nam hæc quoq; quæstio gnauiter apud eos agitata est) ideo nõ habendã pro uoluptate censebant, quod præsentem nõ posse diceret, nisi motu quopiam extrario sentiri. Verũ cõtra nũc in hoc propè uniuersi cõspirant, sanitatem uel in primis uoluptati esse. Eteĩ quũ in morbo, inquit, dolor sit, qui uoluptati implacabilis hostis est, nõ aliter, ac sanitati morbus, qd ni uicissim insit sanitatis tranquillitati uoluptas: nihil em̄ ad hæc rem referre putãt, seu morbus dolor esse, seu morbo dolor inesse dicat. Tãtũdẽ em̄ utrõq; modo effici. Quippe si sanitas, aut uoluptas ipsa sit, aut necessaria uo/

Valeat
possessor
oportet.

rio uoluptatem pariat, uelut calor igni gignitur, nimirum utrobique efficitur, ut quibus immota sanitas adest his uoluptas abesse non possit. Præterea dum uescimur, inquirunt, quid aliud quam sanitas quæ labefactari ceperat, aduersus esurientem (cibo commilitone) depugnat, in qua dum paulatim inualefcit, ille ipse profectus ad solitum uigorem suggerit illam, qua sic reficimur, uoluptatem. Sanitas ergo quæ in conflictu lætatur, eadem non gaudebit adepta uictoriam. Sed pristinum robur, quod solum toto conflictu petiuerat tandem, feliciter affecta protinus obstupescet: nec bona sua cognoscat atque amplexabitur. Nam quod non sentiri sanitas dicta est, id uero per quam procul à uero putant. Quis enim uigilans, inquirunt, sanum esse se non sentit, nisi qui non est: quæ ne tatus, aut stupor, aut lethargus adstringit, ut sanitatem non iucundam sibi fateatur ac delectabilem: at delectatio quid aliud quam alio nomine uoluptas est. Amplectuntur ergo in primis animi uoluptates, (eas enim primas omnium principesque ducunt) quarum potissimum partem censent ab exercitio uirtutum bonæque uitæ conscientia proficisci. Earum uoluptatum quas corpus suggerit, palmam sanitati deferunt. Nam edendi, bibendique suauitatem, & quicquid eandem oblectamenti rationem habet, appetenda quidem, sed non nisi sanitatis gratia statuunt. Neque enim per se iucunda esse talia, sed quatenus aduersæ ualitudini clanculum surreptenti

surreptenti resistunt. ideóq; sapienti, sicuti magis depre-
candos morbos, quàm optandam medicinam, & dolo-
res profligandos potius, quàm adsciscenda solatia, ita
hoc quoq; uoluptatis genere non egere quàm deliniri
præstiterit, quo uoluptatis genere si quisq; se beatum
putet, is necesse est fateatur, se tum demum fore felicissi-
mum, si ea uita contigerit, quæ in perpetua fame, siti,
prutitu, esu, potatione, scalpitu, frictuq; traducat: quæ
quàm non fœda solum, sed misera etiam sit, quis non
uideret? Infimæ profecto omnium hæ uoluptates sunt,
ut minime synceræ, neq; enim unq; subeunt, nisi con-
trarijs coniunctæ doloribus, Nempe cum edendi uo-
luptate copulatur esuries, idq; nõ satis æqua lege. Nam
ut uehementior, ita longior quoq; dolor est. quippe &
ante uoluptatem nascitur, & nisi uoluptate unà cõmo-
riente, non extinguitur. Huiusmodi ergo uoluptates,
nisi quatenus expetit necessitas, haud magni habēdas
putat. Gaudēt tamē etiã his, gratiq; agnoscunt naturæ
parentis indulgentiam, quæ foetus suos ad id quod ne-
cessitatis causa tam assidue faciūdum erat, etiam blan-
dissima suauitate pelliceat. Quanto enim in tedio ui-
uendū erat, si ut cæteræ agritudines quæ nos infestant
rarius, ita hîj quoq; cotidiani famis ac sitis morbi, uene-
nis ac pharmacis amaris essent abigendi? At formam,
uires, agilitatem, hæc ut propria, iucundaq; naturæ do-
na libeter fouent. Quin eas quoq; uoluptates, quæ per
p aures,

aures, oculos, ac nares admittunt, quas natura proprias
 ac peculiare esse homini uoluit (neque enim aliud ani-
 mantium genus, aut mundi formam pulchritudineque
 suspicit, aut odorum: nisi ad cibi discrimen, ulla com-
 uetur gratia: neque consonas inter se discordesque sonorum
 distantias internoscit) & has inquam ut iucunda qua-
 dam uitae condimenta persequuntur. In omnibus autem
 hunc habet modum ne maiorem minor impediatur, neu
 dolorem aliquando uoluptas pariat, quod necessario
 sequi censent, si inhonesta sit. At certe formae decus con-
 temnere: uires deterere, agilitatem in pigritiam uertere,
 corpus exhaurire ieiunijs, sanitati iniuriam facere: & cae-
 tera naturae blandimenta respicere: nisi quis haec sua co-
 moda negligat, dum aliorum publicamue ardentius pro-
 curat, cuius laboris uice maiorem a deo uoluptatem ex-
 pectet: alioquin ob inanem uirtutis umbram nullius bo-
 no, semet affligere: uel quo aduersa ferre minus mole-
 ste possit: nunquam fortasse uentura. hoc uero putant esse
 dementissimum, animique & in se crudelis: & erga naturam
 ingratisimum: cui tanquam debere quicquam dedignetur:
 omnibus eius beneficijs renunciat. Haec est eorum de
 uirtute ac uoluptate sententia: qua nisi sanctius aliquid
 inspiret homini: caelitus immissa religio: nullam inuesti-
 gari credunt humana ratione ueriores: qua in re recte
 ne an secus sentiant, excutere nos, neque tempus patitur,
 neque necesse est. quippe qui narranda eorum instituta,
 non etiam

Annotan/
 dum & hoc
 diligenter.

non etiam tuenda suscepimus. Cæterum hoc mihi cer-
 te persuadeo, ut ut sese habeant hæc decreta: nusquam neque
 præstantiorem populum, neque feliciorum esse tempu-
 blicam. Corpore sunt agili uegetoque: uirium amplius
 quam statura promittat, nec ea tamen improcera: &
 quum neque solo sint usquequeque fertili: nec admodum sa-
 lubri cælo: aduersus aerem ita sese temperantia uictus
 muniunt: terræ sic medentur industria: ut nusquam gen-
 tium sit frugis, pecorisque prouentus uberior: aut homi-
 num uiuaciora corpora: paucioribusque morbis obnoxia.
 Itaque non ea modo quæ uulgo faciunt agricolæ: diligen-
 ter ibi administrata conspicias: ut terram natura ma-
 ligniorem, arte atque opera iuuent: sed populi manibus
 alibi radicitus euulsam syluam, alibi consitam uideas:
 qua in re habita est non ubertatis: sed uecturæ ratio: ut
 essent ligna, aut mari, aut fluuijs, aut urbibus ipsis uici-
 niora, minore enim cum labore terrestri itinere, fruges
 quam ligna longius afferuntur. Gens facilis ac faceta, sol-
 lers, ocio gaudens, corporis laborum (quum est usus) satis
 patiens, Cæterum aliàs haud quamquam sanè appetens: animi stu-
 dijs infatigata. Qui quum à nobis accepissent de literis &
 disciplina Græcorum (Nam in latinis præter historias ac
 poetas nihil erat quod uidebantur magnope probatu-
 ri) mirum quanto studio contenderunt, ut eas liceret ipsis: no-
 stra interpretatiōe perdiscere. Cœpimus ergo legere, ma-
 gis adeo primum, ne recusare laborem uideremur, quam quod

Felicitas
 Vtopiensiū
 ac descriptio.

Utilitas lin-
 guæ græcæ

Docilitas
 Vtopiensiū
 mira.

fructū eius aliquē speraremus. At ubi paulum processimus, ipsorū diligētia fecit, ut nostrā haud frustra impēdendā animo statim prācipereamus. Si quidē literarū formas, tam facile imitari, uerba tam expedite pronunciate, tam celeriter mandare memoriā, & tanta cum fide reddere cōperunt, ut nobis miraculi esset loco, nisi quod pleraq; pars eorum, qui non sua solum sponte

At nunc sit
pites & cau
dices dicā
literis: felici
cissima in
genia uolu
ptatib⁹ cor
rumpunt.

accensi, uerū senatus quoq; decreto iussi, ista sibi discenda sumpserūt: E numero scholasticorum, selectissimis ingenijs, & matura atate fuerunt. Itaq; minus quā triennio nihil erat in lingua, quod requirerent bonos autores, nisi obster libri menda, inoffense perlegerent. Eas literas ut equidem conijcio ob id quoq; facilius arripuerunt, quod nonnihil illis essent cognatae. Suspicionem enim eam gentem a grācis originē duxisse: propterea quod sermo illorum cætera ferē Persicus, nō nulla grāci sermonis uestigia seruet in urbium ac magistratuum uocabulis. Habent ex me, (Nam librorum sarcinā mediocrem loco mercium quarto nauigaturus in nauem conieci quod mecum planē decreueram nuncq; potius redire quā cito) Platonis opera pleraq; Aristotelis plura, Theophrastū item de plantis, sed pluribus, quod doleo, in locis mutilum. In librum enim dum nauigabamus negligentius habitum, cercopithecus incidit: qui lasciuiēs ac ludibundus, paginas aliquot hinc atq; inde euulsas lacerauit. Ex hijs qui scripsere grammati-

cam, Lascarem habent tantum, Theodorum enim nō
 aduexi mecum, nec dictionarium aliquem præter He-
 sychium, ac Dioscoridem: Plutarchi libellos habēt cha-
 rissimos, & Luciani quoq; facetijs ac lepore capiuntur:
 Ex poetis habent Aristophanem, Homerum, atq; Eu-
 ripidem: tum Sophodem minusculis Aldi formulis. Ex
 historicis Thucydidem atq; Herodotum: necnon He-
 rodianum. Quin in re medica quoq; sodalis meus Tri-
 cius Apinatus aduexerat secum parua quædam Hip-
 pocratis opuscula, ac Microtechnen Galeni, quos li-
 bros magno in precio habent: siquidem & si omnium
 ferè gentium, re medica minime egent, nusq; tamen in
 maiore honore est, uel eo ipso quod eius cognitionem
 numerāt inter pulcherrimas atq; utilissimas partes phi-
 losophiæ: cuius ope philosophiæ dum naturæ secreta
 scrutantur, uidentur sibi non solum admirabilem inde
 uoluptatem percipere: sed apud autorem quoq; eius,
 atq; opificem summam inire gratiam: Quæ cæterorum
 more artificum arbitrātur: mundi huius uisendam ma-
 chinam homini (quem solum tantæ rei capacem fecit)
 exposuisse spectandam: eòq; chariorem habere: curio-
 sum ac sollicitum inspectorem, operisq; sui admirato-
 rem: quàm eum qui uelut animal expers mentis: tantū
 actam mirabile spectaculum, stupidus immotusq; ne-
 glexerit. Vtopiensium itaq; exercitata literis ingenia
 mire ualent ad inuentiones artium, quæ faciant aliquid
 ad commodam

Medicina
 utilissima.

Contēpla-
 tio naturæ.

ad commodæ uitæ compēdia. Sed duas tamen debent nobis Chalcographorū & faciendæ chartæ, nec solis tamen nobis sed sibi quoq; bonam eius partem. Nam quum ostenderemus eis libris chartaceis impressas ab Aldo literas, & de chartæ faciendæ materia, ac literas imprimendi facultate loqueremur: aliquid magis q̄ explicaremus (neq; enim quisq; erat nostrum qui alterutram calleret) ipsi statim acutissime coniecerunt rem: & quum ante pellibus corticibus ac papyro tantū scriberent, iam chartam ilico facere, & literas imprimere tentarunt: quæ quum primo non satis procederēt, eadem sapius experiēdo, breui sunt utrūq; consecuti, tantūq; effecerunt, ut si essent Græcorū exemplaria librorum: codices deesse nō possent. At nūc nihil habēt amplius, q̄ à me cōmemoratū est, id uero quod habēt impressis iam libris in multa exemplariorū millia propagauerunt. Quisquis eo spectādi gratia uenerit, quem insignis aliqua dos ingenij aut longa peregrinatione usum: multarum cognitio terrarum cōmendet (quo nomine gratus fuit noster appulsus) pronis animis excipitur. Quippe libenter audiunt, quid ubiq; terrarum geratur. Cæterum mercandi gratia non admodum frequenter appellitur. Quid enim ferrent: nisi aut ferrum, aut quod quisq; referre mallet, aurum argētū uel? Tum quæ ex ipsis exportanda sint, ea consultius putant ab se efferri quàm ab alijs illinc peti, quo & exteras undiq; gentes exploratiores

exploratiores habeant, neq; maritimarū rerum usum
ac peritiam oblitum eant.

DE SERVIS.

Pro seruis neq; bello captos habent nisi ab ipsis ge-
sto, neq; seruorum filios: neq; deniq; quenq; quē
apud alias gentes seruientem possent comparare, sed
aut si cuius apud se flagitium in seruitium uertitur, aut
quos apud exterarū urbes (quod genus multo frequen-
tius est) admissum facinus destinauit supplicio. Eorum
enim multos, interdum æstimatos uili, sapius etiā gra-
tis impetratos, auferunt. Hæc seruorum genera non in
opere solum perpetuo: uerum etiam in uinculis habēt:
sed suos durius quos eo deploratiores, ac deteriora me-
ritos exempla censent, quod tam præclara educatione
ad uirtutem egregie instructi: contineri tamen ab sce-
lere non potuerint. Aliud seruorum genus est: quum
alterius populi mediastinus quispiā laboriosus ac pau-
per elegerit apud eos sua sponte seruire. Hos honeste
tractant ac nisi quod laboris: ut pote consuetis, impo-
nitur plusculum non multo minus clementer ac ciues
habent: uolentem discedere (quod non sæpe fit) neq;
retinent inuitum, neque inanem dimittunt. Egrotan-
tes: ut dixi, magno cum adfectu curant, nihilq; pror-
sus omittunt quo sanitati eos, uel medicinæ uel ui-
ctus obseruatione, restituant. Quin insanabili mor-
bo laborantes

Mira huius
gentis
æquitas.

De ægro-
tis.

Mors spon
tanea.

bo laborantes assidendo, colloquendo, adhibendo demum quæ possunt leuamenta solantur. Cæterum si non immedicabilis modo morbus sit ueruetiam perpetuo uexet atq; disrutiet: tum sacerdotes ac magistratus hortantur hominem, quando quidem omnibus uitæ munis impar alijs molestus ac sibi grauis morti iam suæ superuiuat, ne secū statuat pestem diutius ac luem alere, neue quum tormentum ei uita sit mori dubitet, quin bona spe fretus acerba illa uita uelut carcere atq; aculeo uel ipse semet eximat: uel ab alijs eripi se sua uoluntate patiatur: hoc illum quum non commoda, sed supplicium abrupturus morte sit prudenter facturum, quoniam uero sacerdotum in ea reconcilijs, id est interpretum dei sit obsecuturus, etiam pie sancte q; facturū. Hæc quibus persuaserint: aut inedia sponte uitā finiūt, aut sopiti sine mortis sensu soluūtur. Inuitum uero neminem tollunt nec officij erga eum quicq; imminuunt persuasos hoc pacto defungi honorificū. Alioqui qui mortem sibi consciuerit causa non probata sacerdotibus & senatui: hunc neq; terra neq; igne dignantur: sed in paludem aliquam turpiter insepultus abiicitur.

De con
iugijs.

Fœmina non ante annum duodeuicesimū nubit. Mas non nisi expletis quatuor etiā amplius. Ante coniugiū, mas aut fœmina si conuincatur furtiue libidinis, graui ter in eū eamue animaduertit: coniugioq; illis in totū interdicitur, nisi uenia principis noxam remiserit, sed &

pater

pater & materq; familias cuius in domo admissum flagitium est: tanq; suas partes parum diligēter tutati magna obiacent infamiæ: id facinus ideo tam seuerè uindiciant, quod futurum prospiciunt, ut rari in conjugale amorem coalescerent: in quo ætatem omnem cum uno uideant exigendā: & perferendas insuper quas ea res affert molestias, nisi à uago concubitu diligēter arceantur. Porro in deligendis coniugibus ineptissimū ritum (uti nobis uisum est) adprimeq; ridiculum, illi serio ac seuerè obseruant. Mulierem enim seu uirgo seu uidua sit, grauis & honesta matrona proco nudam exhibet, ac probus aliquis uir uicissim nudum puellæ procum sistit. Hunc morem quum uelut ineptum ridentes improbaremus, illi contra cæterarum omnium gentium insignem demirari stultitiam, qui quū in equuleo comparando, ubi de paucis agitur nummis, tam cauti sint, ut q;uis ferè nudū nisi detracta sella tamen, omnibusq; reuulsis ephippijs recusent emere, ne sub illis operculis hulus aliquod delitesceret, in deligenda coniuge, qua ex re aut uoluptas, aut nausea sit totā per uitam comitatura, tam negligenter agant, ut reliquo corpore uestibus obuoluto, totam mulierē uix ab unius palmæ spatii (nihil enim præter uultum uisitur) æstiment adiungantq; sibi non absq; magno (si quid offendat postea) male coherēdi periculo. Nam neq; omnes tam sapientes sunt ut solos mores respiciant, & in ipsorum quoq;

q sapientum

Et si parū uerecūde haud tamen incaute.

sapientum coniugijs, ad animi uirtutes non nihil addi-
 tamenti corporis etiam dotes adijciunt, certe tam foeda
 deformitas, latere sub illis potest inuolucris ut aliena-
 re prorsus animū ab uxore queat, quum corpore iam
 seiungi non liceat: Qualis deformitas si quo casu con-
 tingat post contractas nuptias, suam quisq; sortem ne-
 cesse ferat, ante uero ne quis capiatur insidijs, legibus
 caueri debet, idq; tanto maiore studio fuit curandum
 quod & soli illarū orbis plagarū singulis sunt contenti
 cōiugibus: & matrimoniū ibi haud saepe aliter, q̄ mor-
 te soluitur: nisi adulterium: in causa fuerit, aut morū nō
 ferenda molestia. Nempe alterutri sic offenso facta ab
 senatū coniugis mutādī uenia: alter infamem simul ac
 cælibem perpetuo uitam ducit. Alioquin inuitam con-
 iugē, cuius nulla sit noxa repudiare, quod corporis obti-
 gerit calamitas, id uero nullo pacto ferunt: nam & cru-
 dele iudicant, tum quenq; deserī, cum maxime eget so-
 latio, & senectuti, quum & morbos afferat & morbus
 ipsa sit: incertam atq; infirmā fidem fore. Cæterum ac-
 cidit interdum ut quum non satis inter se coniugum
 conueniant mores repertis utriq; alijs quibus cum spe-
 rent se suauius esse uicturos amborum sponte separa-
 ti: noua matrimonia cōtrahant, haud absq; senatus au-
 toritate tamen, qui nisi causa per se atq; uxores suas di-
 ligenter cognita: diuortia non admittit. Imo ne sic qui-
 dem, facile, quod rem minime utilem sciunt firmandæ
 coniugum

Diuortiu.

coniugum charitati, facilem nouarū nuptiarum spem esse propositam. Temeratores coniugij grauiſſima ſeruitute plectuntur, & ſi neuter erat cælebs, iniuriam paſſi (uelint modo) repudiatis adulteris cōiugio inter ſe ipſi iunguntur alioquin quibus uidebitur. At ſi læſorum alteruter erga tam male merentem coniugem: in amore perſiſtat: tamen uti coniugij lege non prohibetur ſi uelit in opera damnatum ſequi: acciditq; interdum ut alterius pœnitentia alterius ofſicioſa ſedulitas miſerationem commouens principi, libertatem ruruſ impetret. Cæterum ad ſceluſ iam relapſo nex infligitur. Cæteris facinoribus nullam certam pœnam lex ulla præſtituit: ſed ut quodq; atrox, aut contra uilum eſt: ita ſupplicium ſenatuſ decernit. Vxores mariti caſtigant, & parentes liberos: niſi quid tam ingens admiferint: ut id publice puniri, morum interſit. ſed ſerè grauiſſima quæq; ſcelera ſeruitutis incommodo puniuntur, id ſiquidem & ſceleratiſ non minus triſte: & rei publicæ magis commo- dum arbitrantur, quàm ſi maſtare noxioſ & protinuſ amoliri feſtinent. Nam & labore quàm nece magis proſunt, & exemplo diutiuſ alioſ ab ſimili flagitio deterrent. quod ſi ſic habituſ rebellent atq; recalcitrent, tum demum uelut indomitæ beluæ. quos cohercere carcer & catena non poteſt, trucidantur. At patientibuſ nō adimitur omniſ omnino ſpeſ: quippe longiſ domiti

q 2 malis

Aeſtimatione ſupplicij penes magiſtrum.

malis si eam poenitentiam præ se ferant, quæ peccatum testetur magis eis displicere quàm poenam, principis interdum prærogatiua: interdum suffragijs populi, aut mitigatur seruitus aut remittitur. Sollicitasse ad stuprum nihilo minus quàm stuprasse periculi est. In omni siquidem flagitio certum destinatumq; conatum æquant facto. neq; enim id quod defuit ei putant prodesse debere: per quem nõ stetit: quo minus nihil defuerit. Moriones in delitijs habentur, quos ut affecisse contumelia magno in probro est, ita uoluptatem ab stultitia capere non uetant. Si quidem id morionibus ipsis maximo esse bono censent, cuius qui tam seuerus ac tristis est ut nullum neq; factum neq; dictum rideat ei tutandum non credunt, ueriti ne non satis indulgenter curetur ab eo, cui non modo nulli usui, sed ne oblectamento quidem (qua sola dote ualent) futurus esset. Irridere deformem aut mutilum, turpe ac deforme nõ ei, qui ridetur, habetur, sed irrisori qui cuiq; quod in eius potestate nõ erat ut fugeret, id uitij loco stulte exprobrat. Ut enim formã naturalem nõ tueri segnis atq; inertis ducunt, sic adiuumentũ ab fucis quærere infamis apud illos insolentia est. Vsu enim ipso sentiunt, quàm non ullum formæ decus uxores æque ac morum probitas & reuerentiã cõmendat maritis. Nam ut forma nõnulli sola capiuntur, ita nemo nisi uirtute atq; obsequio retinetur. Non poenis tantum deterrent à flagitijs, sed propositis

Stupri sol/
licitati poe/
na.

Voluptas
e morio/
nibus.

Fucata
forma.

Et præmijs
inuitãdi ci
ues ad offi
cium.

propositis quoq; honoribus ad uirtutes inuitat, ideóq; statuas uiris insignibus & de republica præclare meritis in foro collocant, in rerum bene gestarum memoriam, simul ut ipsorum posteris maiorum suorum gloria calcar & incitamentum ad uirtutem sit. Qui magistratum ullum ambierit ex spes omnium redditur. Conuiuunt amabiliter, quippe nec magistratus ullus insolens, aut terribilis est: patres appellantur: & exhibent. iisdem de fertur: ut debet: ab uolentibus honor: nõ ab inuitis exigitur. Ne principem quidẽ ipsum, uestis aut diadema, sed gestatus frumenti manipulus discernit, ut pontificis insigne est prælatus cereus. Leges habent per quàm pocas. sufficiunt enim sic institutis paucissimæ. Quin hoc in primis apud alios improbant populos, quod legum interpretumq; uolumina, non infinita sufficiunt. Ipsi uero censent iniquissimum: ullos homines his obligari legibus: quæ aut numerosiores sint, quàm ut perlegi queant: aut obscuriores quàm ut à quouis possint intelligi: porrò causidicos: qui causas tractent callide: ac leges uafre, disputent: prorsus omnes excludunt. censent enim ex usu esse: ut suam quisq; causam agat: eademq; referat iudici: quæ narraturus patrono fuerat. Sic & minus ambagum fore & facilius elici ueritatem, dum eo dicente: quem nullus patronus fucum docuit: iudex solerter expendit singula: & contra uersutorum calumnias simplicioribus ingenijs opitulat. hæc apud

Damnat⁹
ambitus.
Honor ma
gistratuũ.
Dignitas
principis.

Leges
paucæ.

Aduocato
rum inuti
lis turba.

alias gentes: in tanto perplexissimarum aceruo legum
 difficile est obseruari. Cæterum apud eos unusquisq;
 est legis peritus. Nam & sunt (ut dixi) paucissima: &
 interpretationum præterea ut quæc; est maxime cras-
 sa: ita maxime æquam censent. Nempe quum omnes
 leges (inquiunt) ea tantum causa promulgentur: ut ab
 hjs quisq; sui commonefiat officij: subtilior interpre-
 ratio paucissimos admonet (pauci enim sunt qui asse-
 quantur) quum interim simplicior ac magis obuius le-
 gum sensus: omnibus in apto sit: alioquin quod ad uul-
 gus attinet: cuius & maximus est numerus & maxi-
 me eget admonitu: quid referat utrum legem omnino
 non condas: an conditam in talem interpreteris sen-
 tentiam: quàm nisi magno ingenio & longa disputa-
 tione nemo possit eruere: ad quam inuestigandã neq;
 crassum uulgi iudiciũ queat attingere: neq; uita in
 comparando uictu occupata sufficere. Hjs eorum uir-
 tutibus incitati finitimi: qui quidem liberi sunt & suæ
 spontis (Multos enim ipsi iam olim tyrannide libera-
 uerunt) magistratus sibi: ab illis alij quotannis: alij in lu-
 strum impetrant: quos defunctos imperio, cum hono-
 re ac laude reducunt: nouosq; secum rursus in patriã
 reuehunt. Atq; hi quidem populi optime profecto ac
 saluberrime reipublicæ suæ consulunt: cuius & salus &
 perniciēs, quum ab moribus magistratuum pendeat:
 quos nam potuissent elegisse prudentius, quàm qui
 neq;

neq; ullo precio queant ab honesto deduci (utpote quod breui sit remigraturis inutile) ignoti ciuibus, aut prauo cuiusq; studio aut similitate flecti. Quæ duo mala, affectus atq; auaritiæ, sicubi incubuere iudicijs, illico iustitiam omnem, fortissimum reipublicæ neruum dissoluunt. Hos Vtopiani populos, quibus qui imperent ab ipsis petunt, appellant socios, cæteros quos beneficjs auxerunt amicos uocant. Fœdera quæ reliquæ De fœderibus. inter se gentes toties ineunt: frangunt ac renouant, ipsi nulla cum gente ferunt. Quorsum enim fœdus inquit: quasi non hominem homini satis natura conciliet quàm qui contempserit, hunc uerba scilicet putes curaturum. In hanc sententiam eo uel maxime trahuntur, quod in illis terrarum plagis, fœdera pactaq; principum solent parum bona fide seruari. Etenim in Europa idq; his potissimum partibus quas CHRISTI fides & religio possidet, sancta est & inuiolabilis ubiq; maiestas fœderum, partim ipsa iustitia & bonitate principum, partim summorum reuerentia metuq; pontificum, qui ut nihil in se recipiunt ipsi: quod non religiosissime præstant. ita cæteros omnes principes iubent, ut pollicitis omnibus modis immorentur, tergiuersantes uero pastorali censura & seueritate compellunt. Merito sane censent turpissimam rem uideri si illorum fœderibus absit fides: qui peculiari nomine fideles appellantur. At in illo nouo orbe terrarum, quæ circulus æquator uix tam longe

ab hoc nostro orbe semouet: quæ uita moresque diffidetur
 foederum nulla fiducia est: quorum ut quoque plurimis
 ac sanctissimis ceremonijs innodatum fuerit: ita citissi-
 me soluitur inuenta facile in uerbis calumnia, quæ sic in-
 terim de industria dictant callide: ut nunquam tam firmis
 adstringi uinculis queant: quin elabantur aliqua, se-
 dusque & fidem pariter eludant. Quam uafriem, imo
 quam fraudem dolumque: si priuatorum deprehenderent
 interuenisse contractui: magno supercilio rem sacrile-
 gam: & furca dignam clamitarent, hi nimirum ipsi: qui
 eius consilij principibus dati: semet gloriatur Autores.
 Quo fit ut iustitia tota uideatur, aut non nisi plebea uir-
 tus & humilis, quæque longo interuallo subsidat infra re-
 gale fastigium: aut uti saltem duæ sint quarum altera
 uulgus deceat, pedestris & humirepa: neue usquam septa
 transilire queat, multis undique restricta uinculis, altera
 principum uirtus, quæ sicuti sit quam illa popularis au-
 gustior: sic est etiam longo interuallo liberior, ut cui nihil
 non liceat nisi quod non libeat. Hos mores ut dixi
 principum: illic foedera tam male seruantium puto in
 causa esse: ne ulla feriant Vtopiensis: mutaturi fortas-
 se sententiam si hic uiuerent. Quamquam illis uidetur ut
 optime seruentur: male tamen inoleuisse foederis omni-
 no sancienti consuetudinem qua fit, ut (perinde ac si
 populum populo: quos exiguo spacio, collis tantum
 aut riuus discriminat: nulla naturæ societas copularet)
 hostes

hostes atque inimicos inuicem sese natos putent, meritoque in mutuam grassari perniciem, nisi foedera prohibeant, quin his ipsis quoque initis, non amicitiam coalescere, sed manere praedandi licentiam, quatenus per imprudetiam dictandi foederis, nihil quod prohibeat satis caute comprehensum in pactis est. At illi contra censent, neminem pro inimico habendum, a quo nihil iniuriae profectum est. Naturae consortium, foederis uice esse, & satius, ualentiusque homines inuicem beneuolentia, quam pactis, animo quam uerbis connecti.

DE RE MILITARI.

Bellum utpote rem plane beluinae, nec ulli tamen beluarum formae in tam assiduo, atque homini est usu, summopere abominantur, contraque morem gentium ferme omnium nihil aequè ducunt in glorium, atque petitam è bello gloriam. eoque licet assidue militari sese disciplina exerceant, neque id uiri modo, sed foeminae quoque, statis diebus, ne ad bellum sint, quum exigat usus, inhabiles: non temere capeffunt tamen, nisi quo aut suos fines tueantur, aut amicorum terris, infusos hostes propulsent, aut populum quempiam tyrannide pressum, miserati, (quod humanitatis gratia faciunt) suis uiribus Tyrani iugo, & seruitute liberent. Quamquam auxilium gratificantur amicis non semper quidem, quo se defendant, sed interdum quoque illatas retulient,

lient, atq; ulciscantur iniurias. uerum id ita demum faciunt, si re adhuc integra consulantur ipsi, & probata causa, repetitis ac non redditis rebus belli autores inferendi sint, quod non tunc solum decernunt, quoties hostili incurfu abacta est praeda. uerum tum quoque multo infestius, quum eorum negotiatores usquam gentium, uel iniquarum praetextu legum, uel sinistra deriuatione bonarum, iniustam subeunt, iustitiae colore, calumniam. Nec alia fuit eius origo belli, quod pro Nephelogetis aduersus Alaopolitas, paulo ante nostram memoriam, Vtopienses gessere, quam apud Alaopolitas Nephelogetarum mercatoribus illata praetextu iuris (ut uisum est ipsis) iniuria certe, siue illud ius, siue ea iniuria fuit, bello tam atroci est uindicta, quam ad proprias utriusq; partis uires, odiaq; circumiectarum etiam gentium studia atque opes adiungerentur, ut florentissimis populorum alijs concussis, alijs uehementer afflictis, orientia ex malis mala, Alaopolitarum seruitus demum, ac deditio finierit, qua in Nephelogetarum (neq; enim sibi certabant Vtopienses) potestatem concessere, gentis, florentibus Alaopolitarum rebus, haud quaquam cum illis conferenda. Tam acriter Vtopienses amicorum, etiam in pecunijs, iniuriam persequuntur, suas ipsorum, non item, qui sicubi circumscripsi bonis excidant, modo corporibus absit uis haecenus irascuntur, uti quoad satisfactio fiat, eius commercio gentis abstineant.

neant. Non quod minoris sibi curæ ciues, quæ socij sint, sed horum tamen pecuniam intercipi, ægrius quæ suam ferunt, propterea, quod amicorum negotiatores, quoniam de suo perdunt priuato, graue uulnus ex iactura sentiunt. At ipsorum ciuibus nihil nisi de publica perit, præterea quod abundabat domi, ac ueluti supererat, alioqui non emittendum foras. Quo fit uti intertrimentum citra cuiusquàm sensum accidat. Quo circa nimis crudele censent id damnum multorum ulcisci moribus, cuius damni incommodum nemo ipsorum, aut uita, aut uictu persentiscat. Cæterum si quis suorū usque per iniuriam debilitetur, aut occidat, siue id publico factum consilio, siue priuato sit, per legatos re comperta, nisi deditis noxijs placari non possunt, quin ilico bellum denuncient. Noxæ deditos, aut morte, aut seruitio puniunt. Cruentæ uictoriæ non piget modo eos, sed pudet quoque, reputantes inscitiam esse quolibet preciosas merces nimio emisse, arte doloque uictos, oppressos hostes impendio gloriantur, triumphumque ob eam rem publicus agunt, & uelut re strennue gesta, tropheum erigunt, tunc enim demum uiriliter sese iactant, & cum uirtute gessisse, quoties ita uicerint, quomodo nullum animal præter hominem potuit, id est ingenij uiribus. Nam corporis inquit uir, leones, apri, lupi, canes, cæteraque beluæ dimicant, quarum ut plerumque nos robore ac ferocia uincunt, ita cunctæ ingenio, & ratione superantur.

Magno
empta uictoria.

Hoc unum illi in bello spectant, uti id obtineant, quod si fuissent ante consequuti, bellum non fuerant illaturi, aut si id res ueter, tam seueram ab his uindictam expectant, quibus factum imputant, ut idem ausuros in posterum terror absterreat. Hos propositi sui scopos destinant, quos mature petunt, at ita tamē, uti prior uitandi periculi cura, quā laudis aut famæ cōsequendae sit. Itaq; protinus indicto bello, schedulas ipsorum publico signo roboratas, locis maxime cōspicuis hosticae terrae, clam uno tempore multas appendi procurant, quibus ingentia pollicentur prēmia, si quis principem aduersarium sustulerit, deinde minora quā illa quoq; egregia decernunt, pro singulis eorum capitibus, quorum nomina in hōdem literis proscribūt, hī sunt quos secundum principem ipsum, autores initi aduersus se consilij ducunt. Quicquid percussori praeiniunt, hoc gemināt ei, qui uiuū ē proscriptis aliquē ad se pduxerint, quum ipsos quoq; proscriptos, prēmij hōdem, addita etiam impunitate, contra socios inuitant. Itaq; fit celeriter, ut & ceteros mortales suspectos habeant, & sibi in uicem ipsi, neq; fidentes satis, neq; fidi sint, maximōq; in metu & non minore periculo uersentur. Nam saepe numero constat euenisse, uti bona pars eorum & princeps in primis ipse ab his proderentur, in quibus maximam spem reposuerunt. Tam facile quoduis in facinus impellūt munera, quibus illi nullum exhibent modum.

dum. Sed memores in quantum discrimen hortantur, operam dant, uti periculi magnitudo beneficiorū mole compensetur. eoque non immensam modo auri uim, sed prædīa quoque magni redit⁹ in locis apud amicos tuissimis, propria ac perpetua pollicitantur, & summa cū fide præstant. Hunc licitandi mercandique hostis morē, apud alios improbatum, uelut animi degeneris crudele facinus illi magnæ sibi laudī ducunt, tanquam prudentes, qui maximis hoc pacto bellis, sine ullo prorsus prælio defungantur, humanique ac misericordes etiam, qui paucorum nece noxiorum, numerosas innocentium uitas redimant, qui pugnando fuerint occubituri. Partim è suis, partim ex hostibus, quorum turbam, uulgusque non minus feruē quam suos miserantur, gnari non sua sponte eos bellum capessere, sed principum ad id furis agi. Si res hoc pacto non procedat, dissidiorum semina iaciunt, aluntque fratre principis, aut aliquo è nobilibus in spem potiundi regni perducto. Si factiones internæ languerint, finitimas hostibus gētes excitāt, committuntque, eruto uetusto quopiam titulo, quales nunquam regibus desunt, suas ad bellum opes polliciti, pecuniā affluenter suggerunt. Ciues parcissime, quos tam unice habent charos, tantique sese mutuo faciunt, ut neminem sint è suis cum aduerso principe libenter commutaturi. At aurum, argentumque quoniam unū hunc in usum omne seruant, haud grauatim erogant, utpote non mi-

nus cōmode uicturi, etiam si uniuersum impenderent. Quin præter domesticas diuitias est illis foris quoque infinitus thesaurus, quo plurimæ gentes, uti ante dixi, in ipsorum ære sunt. ita milites undiq; conductos ad bellum mittunt, præsertim ex Zapoletis. Hic populus quingentis passuum millibus ab Vtopia distat, orientem solem uersus, horridus, agrestis, ferox, syluas montesq; asperos, quibus sunt innutriti, præferunt. Dura gens, æstus, frigoris, & laboris patiens, deliciarū expers omnium, neque agriculturæ studens, & cum ædificiorum tum uestitus indiligens, pecorum duntaxat curam habent. Magna ex parte uenatu & raptu uiuunt. Ad solum bellum nati, cuius gerendi facultatē studiose quærunt, repertā cupide amplectuntur, & magno numero egressi, cuiuis requirenti milites uili semet offerūt. Hanc unam, uitæ artem nouerūt, qua mors quæritur, sub quibus merent, acriter pro hijs & incorrupta fide dimicāt. Verum in nullum certum diem sese obstringunt, sed ea lege in partes ueniunt, ut posteriore die, uel ab hostibus, oblato maiore stipendio sint staturi, iisdem perendie rursus inuitati plusculo remigrant. Rarum oritur bellum, in quo non bona pars illorū in utroq; sint exercitu. itaq; accidit quotidie, ut sanguinis necessitudine, coniuncti, qui & iisdem in partibus conducti familiarissime semet inuicem utebantur, paulo post in contrarijs distracti copias, hostiliter concurrant. & infestis animis,

mis,obliti generis,immemores amicitiae, mutuo sese cō
 fodiant,nulla alia causa in mutuam incitati perniciem,
 quàm quod à diuersis principibus exigua pecuniola
 conducti, cuius tam exactam habent rationem, ut ad
 diurnū stipendium unius accessione assis facile ad com
 mutandas partes impellantur. Ita celeriter imbiberunt
 auaritiam,quæ tamen nulli est eis usui. Nam quæ san
 guine quærunt, protinus per luxum,& eum tamen mi
 serum consumunt. Hic populus Vtopiensibus aduer
 sus quosuis mortales militat,quod tanti ab hñs eorum
 conducatur opera quanti nusquam alibi. Vtopienses si
 quidē ut bonos quærūt quibus utantur ita hos quoq;
 homines pessimos quibus abutantur. quos quū usus
 postulat,magnis impulsos pollicitationibus,maximis
 obijciunt periculis, unde plerunq; magna pars nunq;
 ad exigēda promissa reuertitur,superstitibus,quæ sunt
 polliciti bona fide,persoluunt, quoad similes ausus in
 cendantur. Neq; enim pensi quicquam habent,quàm
 multos ex eis perdant. rati de genere humano maxi
 mam merituos gratiam se, si tota illa colluue populi
 tam tetri,ac nepharij orbem terrarū purgare possent.
 Secundum hos eorum copijs utuntur, pro quibus ar
 ma capiunt,deinde auxiliaribus cæterorum amicorum
 turmis. Postremo suos ciues adiungunt, è quibus ali
 quem uirtutis probatæ uirum,totius exercitus summæ
 præficiunt.Huic duos ita substituunt, uti eo incolumi,
 ambo

ambo priuati sint, capto aut interempto, alter è duob⁹
uelut hæreditate succedat, eiq; ex euentu tertius. ne (ut
sunt bellorum sortes uariæ) periclitante duce totus peri-
turbetur exercitus. E quaq; ciuitate delectus exercetur
ex his, qui sponte nomen profitentur. neque enim inui-
tus quisquam foras in militiam truditur, quod persua-
sum habeant, si quis sit natura timidior, nō ipsum mo-
do nihil facturum strennue, sed metum etiam comiti-
bus incussurum. Cæterum si quod bellum ingruat in
patriam, ignauos huiusmodi, modo ualeant corpore,
in naues mixtos melioribus collocāt: Aut in mœnibus
sparsim disponunt. unde non sit refugiendi locus. ita
suorum pudor, hostis in manibus, atq; adempta fugæ
spes, timorem obruunt, & sæpe extrema necessitas in
uirtutem uertitur. At sicuti ad externū bellum ex ipsis
nemo protrahitur nolens, ita fœminas uolentes in mi-
litiam comitari maritos, adeo non prohibent, ut exhor-
tentur etiam, & laudibus incitent, profectas cum suo
quarūq; uiro, pariter in acie constituūt. tum sui quarūq;
liberi affines cognati circumsistunt, ut hi de proximo
sint mutuo sibi subsidio, quos maxime ad ferendas
inuiçem suppetias natura stimulat. In maximo pro-
bro est coniunx absq; coniuge redux, aut amisso paren-
te reuersus filius. quo fit, uti si ad ipsorū manus uentū
sit modo perstēt hostes, longo & lugubri prælio ad in-
ternitionem usque decernatur. Nempe ut omnibus au-
rant

rant modis ne ipsis dimicare necesse sit, modo bello possint uicaria conductitorum manu defungi, ita quū uitari non potest quin ipsi ineant pugnam, tam intrepide capeffunt, quā quoad licuit prudenter detrectabant, nec tam primo ferociunt impetu quā mora sensim & duratione inualescunt, tam offirmatis animis ut interimi citius quā auerti queant: Quippe uictus illa securitas quæ cuiq; domi est, ademptaq; de posteris anxia cogitādi cura (Nam hæc solitudo generosos ubique spiritus frangit) sublimem & uinci dedignantē facit. Ad hæc militaris disciplinæ peritiā fiduciam præbet, postremo rectæ opiniones (quibus & doctrina & bonis reipublicæ institutis imbuti à pueris sunt) uirtutē addunt, qua neq; tam uilem habent uitam, ut temere prodigant, neq; tam improbe charam, ut quum honestas ponendam suadeat, auare turpiterq; retineāt. Dū ubiq; pugna maxima feruet, lectissimi iuuenes coniuuati, deuotiq; ducem sibi deposcūt aduersum, hūc aperte inuadunt, hunc ex insidijs adoriuntur, idem eminus idem cominus petitur, longóq; ac ppetuo cuneo, summissis assidue in fatigantium locum recentibus, oppugnatur, raroq; accidit (ni sibi fuga prospiciat) ut non intereat aut uiuus in hostium potestatem ueniat. Si ab ipsis uictoria sit, haud quaquā cæde grassantur, fugatos enim comprehendunt, quā occidunt libentius: neq; unquā ita persequuntur fugientes, ut non unā

s interim

Dux potissimum impetendus, quo citius finiatur bellum.

interim sub signis instructam aciem retineant, adeo
 uisi ceteris superati partibus, postrema acie sua uictori-
 am adepti sint, elabi potius hostes uniuersos sinant,
 quàm insequi fugiētes perturbatis suorum ordinibus
 insuescant. memores sibimet, haud semel usu uenisse,
 ut mole totius exercitus uicta profligataq; quū hostes
 uictoria gestientes, hac atq; illac abeuntes persequerē-
 tur, pauci ipsorum in subsidijs collocati ad occasiones
 intenti, dispersos ac palantes illos & præsumpta securi-
 tate negligentes derepente adorti, totius euentum præ-
 lii mutauerunt. extortaq; è manibus tam certa & indu-
 bitata uictoria, uicti uictores inuicem uicerunt. Haud
 facile dictu est, astutiores instruendis insidijs, an cautio-
 res ad uitandas sient. fugam parare credas, quum ni-
 hil minus in animo habent, contra quum id consilij ca-
 piunt, nihil minus cogitare putes. Nam si nimium sese
 sentiunt, aut numero, aut loco premi, tunc aut noctu,
 agmine silente, castra mouent, aut aliquo stratagemate
 eludunt, aut interdiu ita sensim sese referunt, tali ser-
 uato ordine, ut non minus periculi sit cedentes quàm
 instantes adoriri. Castra diligentissime communiunt
 fossa prealta lataque, terra quæ egeritur introrsum reie-
 cta, nec in eam rem opera media tinorū utuntur, ipsorū
 manibus militum res agitur, totusq; exercitus in
 opere est, exceptis qui pro uallo in armis ad subitos ca-
 sus excubant. Itaq; tam multis adnitentibus, magna
 multumq;

dicitur
 in munit
 apud
 aucto
 ritate
 nulli

multumq; amplexa loci munimenta, omni fide citius perficiunt. Armis utuntur ad excipiendos ictus, firmis, nec ad motum gestumue quemlibet ineptis, adeo ut ne natando quidem molesta sentiant. Nam armati natate inter militaris disciplinæ rudimēta consueſcūt, tela sunt eminus sagittæ, quas acerrime simul & certissime iaculantur non pedites modo, sed ex equis etiam, cominus uero nō gladij, sed secures uel acie letales, uel pondere seu cæsim, seu pūctim feriant. Machinas excogitant solertissime, factas accurratissime cælant ne ante perditæ quàm res postulet. Ludibrio magis quàm usui sint, in quibus fabricandis hoc in primis respiciunt, uti uectu faciles & habiles circumactu sint. Initas cum hostibus inducias tam sancte obseruant, ut ne laceſſiti quidem uiolent. Hostilem terram non depopulantur, neque segetes exurunt, imo ne hominum equorumue pedibus, conterantur, quantum fieri potest protident, rati in ipsorum usus crescere. Inermem neminem lædunt, nisi idem speculator sit. Deditas urbes tuentur, at nec expugnatas, diripiunt, sed per quos deditio est impedita eos enecant, cæteris defensoribus in seruitutem addictis. Imbellem turbant omnem relinquunt intactam. Si quos deditioem suasisse compere rint, his è damnatorum bonis aliquam partem impartiunt, reliqua sectione auxiliares donant. Nam ipsorum nemo quicquàm de præda capit. Cæterum confecto

s 2 bello.

Formæ ar/
morum.

Deind/
cjs.

Athodie
Victores
maximam
partem de/
pendunt.

bello, non amicis impensas in quos insumpsere, sed uic-
tis imputant, exiguntq; eo nomine, partim pecuniam
quam in similes bellorum usus referuant, partim præ-
dia quæ sint ipsis apud eos perpetua non exigui cen-
sus. Huiusmodi reditus nunc apud multas gentes ha-
bent, qui uarijs ex causis paulatim nati, supra septim
genta ducatorum millia in singulos annos excreuere,
in quos è suis ciuibus aliquos emittunt quæstorum no-
mine, qui magnifice uiuant, personamq; magnatum il-
lic præ se ferant, at multum tamen superest quod infer-
ratur ærario, nisi malint eidem genti credere, quod sæ-
pe tantisper faciunt, quoad uti necesse sit uixq; accedit
unquam, ut totam reposcant. Ex his prædijs partem af-
signant illis, qui ipsorum hortatu tale discrimen aduēt
quale ante monstraui, si quis princeps armis aduersus
eos sumptis, eorum ditionem paret inuadere, magnis
illico uiribus extra suos fines occurrūt: nam neq; teme-
re in suis terris bellum gerunt, neq; ulla necessitas tanta
est, ut eos cogat aliena auxilia in insulam suam admit-
tere.

DE RELIGIONIBVS

VTOPIENSIVM.

RELIGIONES sunt non per insulam modo:
Ruerum singulas etiam urbes uariæ, alijs Solem.
Lunam alijs, alijs aliud errantium syderum dei uice
uene

uenerantibus, sunt quibus homo quispiam, cuius
olim aut uirtus aut gloria enituit, non pro deo tan-
tum, sed pro summo etiam deo suspicitur. At multo
maxima pars, eademque longe prudentior, nihil horum,
sed unum quoddam numen putant, incognitum, æter-
num, immensum, inexplicabile, quod supra mentis hu-
manæ captum sit, per mundum hunc uniuersum, uirtu-
te non mole diffusum, hunc parentem uocant. Origines,
auctus, progressus, uices, finesque rerum omnium,
huic acceptos uni referunt, nec diuinos honores alij præ-
terea ulli, applicant. Quin cæteris quoque omnibus, quã-
quam diuersa credentibus, hoc tamen cum istis conueni-
nit, quod esse quidem unum censent summum, cui &
uniuersitatis opificium, & prouidentia debeat, eumque
communiter omnes patria lingua Mythram appel-
lant, sed eo dissentiunt, quod idem alius apud alios ha-
betur. Autumant quoque quicquid id sit, quod ipse sum-
mum ducit, eandem illam prorsus esse naturam, cuius
unius numini ac maiestati, rerum omnium summa,
omnium consensu gentium tribuitur. Cæterum paulatim
omnes ab ea superstitionum uarietate desciscunt,
atque in unam illam coalescunt religionem, quæ reliquas
ratione uidetur antecellere. Neque dubium est quin cæ-
teræ iam pridem euanuisissent, nisi quicquid improspe-
rum cuiquam inter mutandæ religionis consilia fors ob-
lectisse, non id accidisse casu, sed cælitus immissum inter-

pretaretur timor, tanq̄ numine, cuius relinquebatur cultus, impium contra se propositum uindicante. At posteaq̄ acceperunt à nobis CHRISTI nomen, doctrinam, mores, miracula, nec minus mirandam tot martyrum constantiam, quorum sponte fusus sanguis, tam numerosas gentes in suam sectam longe lateque traduxit, non credas quàm pronis in eam affectibus etiã ipsi concesserint, siue hoc secretius inspirante deo, siue quod eadem ei uisa est hæresi proxima, quæ est apud ipsos potissima, quanquàm hoc quoq̄ fuisse non paulum momenti crediderim, quod CHRISTO cõmunem suorum uictum audierant placuisse, & apud germanissimos Christianorũ conuentus adhuc in usu esse. Certe quoquo id momento accidit, haud pauci nostram in religionem coierunt Lymphãq̄ sacra sunt abluti. Verum quoniam in nobis quatuor (totidem enim duntaxat supereramus, nam duo fati concesserant) nemo id quod doleo, sacerdos erat. Cæteris initiati, ea tamẽ adhuc sacramenta desyderant, quæ apud nos non nisi sacerdotes conferunt, intelligunt tamen, optantq̄ ita ut nihil uehementius, quin hoc quoq̄ sedulo iam inter se disputant an sine Christiani pontificis missu quisq̄ suo numero delectus sacerdotij consequatur charactere. & electuri, sanè uidebãtur. uerum quum ego discederem, nondum elegerant. Quin hi quoque religio

ni Christianæ

ni Christianæ, qui non assentiunt, neminem tamen absterrent, nullum oppugnant imbutum. Nisi quod unus è nostro cœtu me præfente coercitus est. Is quum recens ablutus, nobis contra suadentibus, de CHRISTI cultu publice maiore studio, quàm prudentia differeret, usqueadeo cœpit incallescere, ut iam nostra modo sacra cæteris anteferet, sed reliqua protenus uniuersa damnaret. Prophana ipsa, cultores impios ac sacrilegos, æterno plectendos igni uociferaretur. Talia diu concionantem comprehendunt, ac reum non spretæ religionis, sed excitati in populo tumultus agunt, peraguntque, damnatum, exilio multant, siquidem hoc interim antiquissima instituta numerant, ne sua cuiquàm religio fraudi sit. Vt opus enim iam inde ab initio, quum accepisset incolas ante suum aduentum de religionibus inter se assidue dimicasse, atque animaduertisset eam rem, quod in commune dissidentes, singulæ pro patria sectæ pugnant, occasionem præstitisse sibi uincendarum omnium, adeptus uictoriam in primis sanxit, uti quàm cuique religionem libeat sequi liceat, ut uero alios quoque in suam traducat, hæcenus niti possit, uti placide, ac modeste suam rationibus astruat, non ut acerbè cæteras destruat, si suadendo non persuadeat, neque uim ullam adhibeat, & conuicijs temperet, per-
tulantius

Laude tra-
hendi sunt
hoies ad re-
ligionem.

tulantius hac de re contendente exilio, aut seruitute
 mulctant. Hæc Vtopus instituit nõ respectu pacis mo-
 do quã assiduo certamine, atq; in expiabili odio fundi-
 tus uidit eueri, sed q; arbitratus est, uti sic decerneret,
 ipsius etiam religionis interesse, de qua nihil est ausus
 temere definire, uelut incertũ habens, an uariũ ac mul-
 tiplicem expetens cultum deus, aliu d inspiret alij, certe
 ui ac minis exigere, & quod tu uerum credis idem omni-
 bus uideatur, hoc uero & insolens & ineptum censuit,
 tum si maxime una uera sit, cæteræ omnes uanæ, facile
 tamen præuidit (modo cum ratione ac modestia res
 agatur) futurum deniq; ut ipsa per se ueri uis emergat
 aliquando atq; emineat. sin armis & tumultu certetur,
 ut sint pessimi quiq; maxime peruicaces, optimam ac
 sanctissimam religionem ob uanissimas inter se super-
 stitiones, ut segetes inter spinas ac frutices obrutum iri.
 Itaq; hanc totam rem in medio posuit, & quid creden-
 dum putaret liberum cuiq; reliquit. Nisi quod sancte
 ac seuerè uetuit, ne quis usq; adeo ab humanæ naturæ
 dignitate degeneret, ut animas quoq; interire cum cor-
 pore, aut mundũ temere ferri, sublata prouidentia pu-
 tet, atq; ideo post hanc uitã supplicia uitij decreta, uir-
 tuti præmia cõstituta credũt. cõtra sentientem, ne in ho-
 minum quidem ducunt numero, ut qui sublimem ani-
 mæ suæ naturam, ad pecuini corpusculi uilitatem de-
 iecerit, tantum abest ut inter ciues ponant, quorum
 instituta

instituta, moresq; (si per metum liceat) omnes, floccifac-
 turus sit. Cui enim dubium esse potest, quin is publi-
 cas patriæ leges, aut arte clam eludere, aut uinatur in-
 fringere, dum suæ priuatim cupiditati seruiat, cui nul-
 lus ultra leges metus, nihil ultra corpus spei superest
 amplius. Quamobrem sic animato nullus communica-
 tur honos, nullus magistratus committitur, nulli publi-
 comunerî præficitur. Ita passim uelut inertis, ac iacen-
 tis naturæ despicitur. Cæterum nullo afficiunt supplicio,
 quod persuasum habeant, nulli hoc in manu esse, ut quic-
 quid libet, sentiat. sed nec minis adigunt ullis, animum
 ut dissimulet suum, nec fucos admittunt, & mendacia,
 quæ uelut proxima fraudi, mirum quàm habet inuisa.
 Verum ne pro sua disputet sententia prohibent, atque
 id duntaxat apud uulgus. Nam alioquin apud sacer-
 dotes, grauesq; uiros seorsum, non sinunt modo, sed
 hortantur quoque, confisi fore, ut ea tandem uesania
 rationi cedat. Sunt & alij, nec hij sanè pauci, nempe im-
 prohibiti, ueluti neque ratione penitus pro se carentes,
 neque mali, qui uitio longe diuerso, brutorum quoque
 æternas esse animas opinantur. At nostris tamen neq;
 dignitate comparandas, neq; ad æquam natas felicitate
 tem. hominum enim cuncti ferè tam immensam fore
 beatitudinem pro certo atq; explorato habent, ut mor-
 bum lamententur omnium, mortem uero nullius, nisi
 quæ uident anxie è uita, inuitumq; diuelli. Nempe hoc

Mira opi-
 nio de ani-
 mabus bru-
 torum.

pro pessimo habet augurio, tanquam anima ex spes ac male conscia, occulto quopiam imminentis poenae praesagio, reformidet exitum. Ad hoc haudquaquam gratum deo, eius putant aduentum fore. qui quum sit accersitus, non accurrit libens, sed inuitus ac detrectans pertrahitur. Hoc igitur mortis genus, qui intuent horrent, itaque defunctos, moesti ac silentes efferunt, precantque propitium manibus deum, uti eorum clementer infirmitatibus ignoscat, terra cadauer obruunt. Contra, quicumque alacriter ac pleni bona spe decesserint, hos nemo luget, sed cantu prosequuti funus, animas deo, magno commendantes affectu, corpora tandem reuerenter magis quam dolenter concremant, columnamque loco insculptis defuncti titulis erigunt. domum reuersi, mores, actaque eius recensent, nec ulla uitae pars, aut sapius, aut libentius, quam laetus tractatur interitus. Hanc probitatis memoriam, & uiuis efficacissima rentur incitamenta uirtutum, & gratissimum defunctis cultum putant, quos interesse quoque de se sermonibus opinant, quamquam (ut est hebes mortalium acies) inuisibiles. Nam neque felicium sorti conueniat, libertate carere migrandi quo uelint, & ingratorum fuerit prorsus abiecisse desiderium amicos inuisendi suos, quibus eos dum uiuerent, mutuus amor, charitasque deuinxerat, quamquam bonis uiris, ut caetera bona, auctam post fata potius, quam imminutam coniectant. Mortuos ergo uersari inter

inter uiuentes credunt, dictorum factorumq; spectatores, eorū res agendas fidentius aggrediuntur, talibus uel freti praesidib⁹, & ab inhonesto secreto deterret eos, credita maiorum praesentia. Auguria, caeterasq; superstitionis uanae diuinationes, quarum apud alias gentes magna est obseruatio, negligunt prorsus, atque irrident. Miracula uero, quae nullo naturae proueniunt adminiculo, uelut praesentis opera, testesq; numinis uenturantur, qualia & ibi frequenter extare ferunt, & magnis interdum ac dubijs in rebus publica supplicatione, certa cum fiducia procurant, impetrantque. Gratum deo cultum putant naturae contemplationem, laudemque ab ea. sunt tamen, hincq; haud sanè pauci, qui religione ducti, literas negligunt, nulli rerum cognitioni student, neque ocio prorsus ulli uacant, negocijs tantum, bonisq; in caeteris officijs statuunt, futuram post fata felicitatem promereri. Itaq; alij aegrotis inseruiunt, alij uias reficiunt, purgant fossas, pontes reparant, cespites, arenam, lapides effodiunt, arbores demoliuntur ac dissecant, bigisque ligna, fruges, item alia in urbes important, nec in publicum modo, sed priuatim quoque ministros, ac plus quam seruos agunt. Nam quicquid usquam operis est asperum, difficile, sordidum, à quo plerosque labor, fastidium, desperatio deterreat, hoc illi sibi totum libentes, hilaresque desumunt, caeteris uocium procurant, ipsi perpetuo in opere ac labore uertuntur.

Vita actiua.

fantur, nec imputant tamen, nec aliorum sugillant uitā,
 nec suam efferunt. Hī quo magis sese seruos exhibent,
 eo maiore apud omnes in honore sunt. Eorum tamen
 hæreses duæ sunt, Altera cælibum, qui nō Venere mo-
 do in totum abstinent, sed carniū esu quoq; quidam
 animalium etiam omnium, reiectisq; penitus tāquā
 noxijs uitæ præsentis uoluptatibus, futuræ duntaxat,
 per uigilias ac sudores inhiāt, eius propediem obtinen-
 dæ spe. alacres interim, uegetiq;. Altera laboris haud
 minus appetens, coniugium præfert, ut cuius nec asper-
 nantur solatium, & opus, naturæ debere se, & patriæ li-
 beros putant. Nullam uoluptatem refugiūt, quæ nihil
 eos ab labore demoretur. Carnes quadrupedū uel eo
 nomine diligunt, quod tali cibo se ualidiores ad opus
 quodq; censeant. Hos Vtopiani prudentiores, at illos
 sanctiores reputant. Quos quod cælibatū anteferunt
 matrimonio, asperamq; uitam placidæ anteponunt, si
 rationibus niterentur irrideret, nunc uero quum se fa-
 teantur religione duci suspiciunt ac reuerentur. Nihil
 enim sollicitius obseruant, quàm ne temere quicquā
 ulla de religione pronuncient. Huiusmodi ergo sunt,
 quos illi peculiari nomine sua lingua Buthretcas uo-
 cant, quod uerbum latine religiosos licet interpretari.
 Sacerdotes habent eximia sanctitate, eoque admodum
 paucos, neq; enim plus quàm tredecim in singulis ha-
 bent urbibus pari templorum numero, nisi quum iur-
 ad

ad bellum. tunc em̄ septem ex illis cū exercitu profectis
 totidem sufficiuntur interim, sed illi reuersi, suū quisq;
 locum recuperat, qui supersunt, hij quoad decedenti-
 bus illis ordine succedant, comites interea sunt Pontifi-
 cis. Nam unus reliquis præficitur. Eliguntur à populo,
 idq; cæterorum ritu magistratuum, occultis, ad studia
 uitanda, suffragijs. electi à suo collegio consecratur. Hij
 rebus diuinis præsent, religiones curant, ac morum ue-
 luti censores sunt, magnóq; pudori ducit ab hijs quen-
 quàm tanquàm uitæ parum probatæ accersi, compella-
 riue. Cæterum ut hortari atque admonere illorum est,
 ita coërcere atque in facinorosos animaduertere prin-
 cipis, atque aliorum est magistratuum, nisi quod sacris
 interdiciunt, quos improbe malos comperiunt. nec ul-
 lum ferè supplicium est quod horreant magis. Nam
 & summa percelluntur infamia, & occulto religionis me-
 tu lacerantur, ne corporibus quidem diu futuris in tu-
 to. quippe ni properam pœnitentiã sacerdotibus ap-
 probent, comprehensi impietatis pœnam Senatui per-
 soluunt, pueritia iuuentusq; ab illis eruditur, nec prior
 literarũ cura, quàm morum ac uirtutis habetur, namq;
 summam adhibet industriam, ut bonas protenus opi-
 niones, & conseruandæ ipsorum reipublicæ utiles, tene-
 ris adhuc, & sequacibus puerorum animis instillent,
 quæ ubi pueris penitus insederint, uiros per totam ui-
 tam comitantur, magnamq; ad tuendum publicæ rei

Fœminæ
sacerdotes

Excõmuni
catio.

At apud
nos quãta
turba est.

statum (qui non nisi uitijs dilabitur, quæ ex peruersis nascuntur opinionibus) afferunt utilitatem. Sacerdotibus (ni fœminæ sint. nam neque ille sexus excluditur, sed rarius, & non nisi uidua, natûque grandis eligitur) uxores sunt popularium selectissimæ. Neq; enim ulli apud Vtopienses magistratui maior habetur honos usq; adeo, ut si quid etiam flagitiij admiserint, nulli publico iudicio subsint, deo tantum, ac sibi relinquuntur. Neque enim fas putant illum, quantumuis scelestum, mortali manu cõtingere, qui Deo tam singulari modo uelut anathema dedicatus est. Qui mos illis facilius est obseruatu, quod sacerdotes & tam pauci, & tanta cum cura deliguntur. Nam neque temere accidit, ut qui ex bonis optimus ad tantam dignitatem, solius respectu uirtutis euehitur, in corruptelam & uitium degeneret, & si iam maxime contingeret, ut est mortalium natura mutabilis, tamen qua sunt paucitate, nec ulla præter honorem potestate præditi, ad publicam certe perniciem nihil magni ab his momenti pertimescendum sit. Quos ideo tam raros atq; infrequentes habent, ne dignitas ordinis, quem nunc tanta ueneratione prosequuntur, communicato cum multis honore uilesceret, præsertim quum difficile putent frequentes inuenire tam bonos, ut ei sint dignitati pares, ad quam gerendam non sufficit mediocribus esse uirtutibus. Nec eorum aestimatio apud suos magis, quàm apud exteras etiam gentes

tes habetur, quod inde facile patet, unde etiam natum
 puto. Nempe decernentibus prælio copijs, seorsum illi
 non admodum procul confidunt in genibus, sacras in-
 duti uestes, tensis ad cælum palmis, primum omnium
 pacem, proxime, suis uictoriam, sed neutri cruētam par-
 ti comprecantur, uincensibus suis decurrunt in aciem,
 sæuientesq; in profligatos inhihent, uidisse tantū atq;
 appellasse præsentem ad uitam satis, diffluentium con-
 tactus uestium, reliquas quoq; fortunas ab omni bel-
 lorum iniuria defendit. Qua ex re apud omnes undiq;
 gentes, tanta illis ueneratio, tantum ueræ maiestatis ac-
 cessit, ut sæpe ab hostibus non minus salutis ad ciues
 reportarint, quàm ab ipsis ad hostes attulissent. si qui-
 dem aliquando constat, inclinata suorum acie, despera-
 tis rebus, quum ipsi in fugam uerterentur, hostes in cæ-
 dem ac prædam ruerent, interuentu sacerdotum inter-
 pellatam stragem, ac diremptis inuicem copijs, pacem
 æquis conditionibus esse compositam atque constitu-
 tam. Neq; enim unquam fuit ulla gens tam fera, crude-
 lis ac barbara, apud quos ipsorum corpus non sacro-
 sanctum, atq; inuiolabile sit habitum. festos celebrant

O sacerdo-
 tes nostris
 longe san-
 ctiores.

Festorū die-
 rum apud
 Vtropienses
 obseruatio

initialem atque ultimum cuiusq; mensis diem, & anni
 item, quem in menses partiuntur, circuitu lunæ finitos,
 ut solis ambitus annum circinat. Primos quosque dies
 Cynemernos, postremos ipsorum lingua Trapemer-
 nos appellant, quæ uocabula perinde sonant, ac si pri-

Templa cuiusmodi.

mifesti & finifesti uocentur. Delubra uisuntur egregia, utpote nō operosa modo, sed quod erat in tanta ipsorum paucitate necessarium, immensi etiam populi capacia. Sunt tamen omnia subobscura, nec id ædificandi inscitia factum, sed consilio sacerdotum ferunt, quod immodicam lucem cogitationes dispergere, partiore ac uelut dubia colligi animos, & intendi religionem putant. quæ quoniam non est ibi apud omnes eadem, & uniuersæ tamen eius formæ quanquam uariæ ac multiplices, in diuinæ naturæ cultum uelut in unum finem diuersa uia commigrant, idcirco nihil in templis uisitur, auditur uē, quod non quadrare ad cunctas in commune uideatur. Si quod proprium sit cuiusquam sectæ sacrum, id intra domesticos quisque parietes curat, publica tali peragunt ordine, qui nulli prorsus ex priuatis derogat. Itaque nulla deorum effigies in templo cōspicitur, quo liberum cuiusque sit, qua forma deum uelit è summa religione concipere. nullū peculiare dei nomen inuocant, sed Mythræ duntaxat, quo uocabulo cuncti in unā diuinæ maiestatis naturam, quæcunque sit illa, conspirant, nullæ concipiuntur preces, quas non pronuntiare quiuis inoffensa sua secta possit. Ad templum ergo in finifestis diebus uespere conueniunt, ad huc ieiuni, acturi deo de anno, mēse uē cuius id festum postremus dies est, prospere acto gratias, postero die, nam is primifestus est, mane ad templa confluitur, ut
insequentis

insequentis anni, mensisue, quem ab illo auspicatori festo sint, faustum felicemque successum comprecetur. At in sinifestis antea quam templum petunt uxores, domi ad uirorum pedes, liberi ad parentum prouoluti, peccasse fatentur sese aut admissio aliquo, aut officio indiligenter obito, ueniamque errati precantur, ita si qua se nubecula domesticæ similitudinis offuderat, tali satisfactio ne discutitur, uti animo puro ac sereno sacrificijs intersint, nam interesse turbido, religio est. eorumque odij, iræue in quenquam sibi conscij, nisi reconciliati ac defecatis affectibus ad sacrificia non ingerunt sese, uindictæ celeris, magnæque metu. Eo quum ueniunt, uiri in dextram delubri partem, sceminae seorsum in sinistram commeant, tum ita se collocant, ut cuiusque domus masculi ante patrem familias consideant, sceminarum mater familias agmen claudat. Ita prospicitur, uti omnes omnium gestus foris ab his obseruetur, quorum autoritate domi ac disciplina reguntur, quin hoc quoque sedulo cauent, uti iunior ibi passim cum seniore copuletur, ne pueri pueris crediti, id temporis puerilibus transigant ineptijs, in quo deberent maxime religiosum erga superos metum, maximum, ac propere unicum uirtutibus incitamentum concipere. Nullum animal in sacrificijs maectant, nec sanguine rentur, ac cædibus diuinam gaudere clementiam, qui uitam animantibus ideo est elargitus, ut uiuerent. Thus incendunt & alia item odoramenta, ad hæc ce-

reos

Confessio
Vtopiæsiu.

At apud
nos que sunt
inquinatis
simi, aris
proximi esse
contendunt.

reos numerosos præferunt, non quod hæc nesciant nihil ad diuinam conferre naturam, quippe ut nec ipsas hominum preces, sed & innoxium colendi genus placeat, & hijs odoribus luminibusq; ac cæteris etiam ceremonijs nescio quomodo sese sentiunt homines erigi, atque in dei cultum animo alacriore consurgere. Candidis in templo uestibus amicitur populus, sacerdos uersicolores induitur, & opere & forma mirabiles materia non perinde preciosa. neque enim auro intextæ, aut raris coagmentatæ lapidibus, sed diuersis auium plumis, tam scite, tantòq; artificio laboratæ sunt, ut operis præcium nullius æstimatio materiæ fuerit æquatura. Ad hoc in illis uolucrum pennis, plumisq; & certis earum ordinibus, quibus in sacerdotis ueste discriminantur, arcana quædam dicunt contineri mysteria, quorum interpretatione cognita (quæ per sacrificos diligenter traditur) diuinorum in se beneficiorum, suæq; uicissim pietatis in deum, ac mutui quoq; inter se officij admonentur. Quum primum sacerdos ita ornatus ex adyto sese offert, cuncti protinus in terram uenerabundi procumbunt, tam alto ab omni parte silentio, ut ipsa rei facies, terrorem quædam uelut præsentis cuiuspiam numinis incutiat. Tellure paulum morati, dato ab sacerdote signo, erigunt sese. tum laudes deo canunt, quas musicis instrumentis interstingunt, alijs magna ex parte formis, quàm quæ nostro uisuntur orbe. Ex illis ple-

raç

Musica
Vtopiensium.

raq; sicuti quæ nobis in usu sunt, multum suauitate uin-
 cunt. ita quædam nostris ne conferenda quidem sint.
 Verum una in re haud dubie longo nos interuallo præ-
 cellit, quod omnis eorum musica, siue quæ personatur
 organis, siue quam uoce modulantur humana, ita na-
 turales affectus imitatur & exprimit, ita sonus accom-
 modatur ad rem, seu deprecantis oratio sit, seu lata,
 placabilis, turbida, lugubris, irata, ita rei sensum quen-
 dam melodiæ forma representat, ut animos auditorû
 mirum in modum afficiat, penetret, incendat. solènes
 ad ultimum conceptis uerbis preces, sacerdos pariter
 populusq; percensent, ita compositas, ut quæ simul
 cuncti recitant, priuatim quisque ad semet referat. In
 his deum & creationis, & gubernationis, & cæterorum
 præterea bonorum omnium, quilibet recognoscit au-
 torē, tot ob recepta beneficia gratias agit. nominatim
 uero quod deo propitio in eam rempublicam inciderit
 quæ sit felicissima, eam religionem sortitus sit, quã spe-
 ret esse uerissimam. Qua in re, si quid erret, aut si quid
 alterutra melius, & quod deus magis approbet, orare
 se eius bonitas efficiat, hoc ut ipse cognoscat. paratum
 enim sequi se quaquã uersus ab eo ducatur, sin & hæc
 Reip. forma sit optima, & sua religio rectissima, tũ uti
 & ipsi cõstantiã tribuat, & cæteros mortales omneis ad
 eadẽ instituta uiuēdi, in eandẽ de deo opinionẽ perdu-
 cat, nisi inscrutabilẽ eius uoluntatẽ etiã sit, quod in hac
 religio/

religionum uarietate delectet. Deniq; precatur, ut facile defunctum exitu ad se recipiat, quàm cito, seroue prae finire quidem nò audere se. Quanquàm quod inoffensa eius maiestate fiat; multo magis ipsi futurum cordi sit, difficillima morte obita, ad deum peruadere, quàm ab eo diutius, psperrimo uitæ cursu distineri. Hac prece dicta rursus in terrâ proni, pauloq; post erecti, discedunt pransum, & quod superest diei, ludis & exercitio militaris disciplinæ percurrunt. Descripsi uobis quàm potui uerissime eius formam Reip. quã ego certe non optimam tantum, sed solam etiam censeo, quæ sibi suo iure possit Reip. uendicare uocabulum. Siquidem alibi, de publico loquentes ubiq; commodo, priuatum curant. Hic ubi nihil priuati est, serio publicum negotiũ agunt, certe utrobq; merito. Nam alibi, quotus quisq; est qui nesciat, nisi quid seorsum prospiciat sibi, quantumuis florente Rep. semet tamẽ fame periturũ, eoque necessitas urget, ut sui potius, q̃ populi id est aliorũ habendã sibi rationẽ censeat. Cõtra hic, ubi omnia omniũ sunt nemo dubitat (curef modo, ut plena sint horrea publica) nihil quicq; priuati cuiquàm defuturũ. Neq; enim maligna rerum distributio est, neq; inops, neque mendicus ibi quisquàm. & quum nemo quicquàm habeat, omnes tamen diuites sunt. Nam quid ditius esse potest, quàm adempta prorsus omni solitudine, lato ac tranquillo animo uiuere; non de suo uictu trepidum,

dum, non uxorís querula flagitatione uexatum, non paupertatem filio metuëtem, nõ de filix dote anxium, sed de suo, suorũq; omnium, uxorís, filiorum, nepotum, pronepotum, abnepotum, & quàm longam posterorum seriem suorum, generosi præsumunt, uictu esse, ac felicitate securum. Quid quod nihilo minus his prospicitur, qui nũc impotes olim laborauerunt, quàm his qui nunc laborant. Hic aliquis uelim cum hac æquitate audeat aliarum iustitiam gentium comparare, apud quas dispeream, si ullum prorsus comperio, iustitiæ, æquitatisq; uestigium. Nam quæ hæc iustitia est, ut nobilis quispiam, aut aurifex, aut scenerator, aut deniq; alius quisquàm eorum, qui aut omnino nihil agunt, aut id quod agunt, eius generis est, ut nõ sit Reip. magnopere necessarium, lautam ac splendidam uitam, uel ex ocio, uel superuacuo negotio consequatur, quum interim mediastinus, auriga, faber, agricola, tanto, tamq; assiduo labore, quàm uix iumenta sustineant, tam necessario, ut sine eo ne unum quidem annum possit ulla durare Resp. uictum tamen adeo malignum parant, uitam adeo miseram ducunt, ut longe potior uideri possit conditio iumentorum, quibus nec tam perpetuus labor, nec uictus multo deterior est, & ipsis etiã suauior, nec ullus interim de futuro timor. At hos & labor sterilis, atq; infructuosus, in præsentis stimulat, & inopis recordatio senectutis occidit, quippe quibus parcior est

u — diurna

diurna merces, quàm ut eidem possit diei sufficere, tantum abest ut excrescat, & supersit aliquid quod quoti die queat in senectutis usum reponi. An non hæc ini qua est & ingrata respública, quæ generosis ut uocant & aurificibus, & id genus reliquis, aut ociosis, aut tantum adulatoribus, & inanium uoluptatum artificibus, tanta munera prodigit. agricolis cōtra, carbonarijs, mediastinis, aurigis & fabris, sine quibus nulla omnino Resp. esset, nihil benigne prospicit. Sed eorum florentis atatis abusa laboribus, annis tādē ac morbo graues, omnium rerum indigos, tot uigiliarum immemor, tot ac tantorum oblita beneficiorum miserrima morte repensat ingratiſſima. Quid quod ex diurno pauperū demenso diuites cotidie aliquid, nō modo priuata fraude, sed publicis etiam legibus abradunt, ita quod ante uidebatur iniustum, optime de Rep. meritis pessimam referre gratiam, hoc isti deprauatum etiā fecerunt, tum prouulgata lege iustitiam. Itaq; omnes has quæ hodie usquàm florent Resp. animo intuenti ac uersanti mihi, nihil sic me amet deus, occurrit aliud quàm quædā

Hæc anno
ta lector.

conspiratio diuitum, de suis commodis Reip. nomine, titulōq; tractantium. comminiscunturq; & excogitant omnes modos atque artes quibus, quæ malis artibus ipsi congesserunt, ea primum ut absque perdendi metu retineant, post hoc ut pauperum omnium opera, oc laboribus quàm minimo sibi redimant, eisq; abutan

tur. Hæc machinamenta, ubi semel diuites publico nomine hoc est etiam pauperum, decreuerunt obseruari, iam leges fiunt. At homines deterrimi cum inexplebili cupiditate, quæ fuerant omnibus suffectura, ea omnia inter se partiuerint, quàm longe tamen ab Vtopiensium Reip. felicitate absunt: è qua cum ipso usu sublata penitus omni aueritate pecuniæ, quanta moles molestiarum recisa, quanta scelerum seges radicitus euulsa est? Quis enim nescit fraudes, furta, rapinas, rixas, tumultus, iurgia, seditiones, cædes, prodiones, ueneficia, cotidianis uindicta potius quàm refrenata supplicijs, interempta pecunia commori, ad hæc metum sollicitudinem, curas, labores, uigilias, eodem momento quo pecunia perituras, quin paupertas ipsa, quæ sola pecunijs uisa est indigere, pecunia prorsus undiq; sublata, protinus etiam ipsa decrederet, id quo fiat illustrius, reuolue in animo tecum annū aliquem sterilem atq; infœcundū, in quo multa hominū millia, fames abstulerit, contendendo planè in fine illius penuriæ excussis diuitū horreis, tantum frugum potuisse reperiri, quantū si fuisset inter eos distributum, quos macies ac tabes absumpsit illam cæli, soliçq; parcitatem, nemo omnino sensisset. tam facile uictus parari posset, nisi beata illa pecunia, quæ præclare scilicet inuēta est, ut aditus ad uictum per eam patresceret, sola nobis ad uictum uiam intercluderet. Sentiant ista, non dubito, etiam diuites, nec ignorāt quan-

Mire dictū.

to potior esset illa conditio nulla re necessaria carere, quàm multis abundare superfluis, tam numerosis eripi malis, quàm magnis obsideri diuitijs. Neque mihi quidem dubitare subit, quin uel sui cuiusq; commodi ratio, uel CHRISTI seruatoris autoritas (qui neq; pro tanta sapientia potuit ignorare quid optimum esset, neq; qua erat bonitate id consulere, quod non optimū sciret) totum orbem facile in huius Reip. leges iam dudum traxisset, nisi una tātum belua, omnium princeps parensq; pestium superbia, reluctaretur. hæc non suis cōmodis prosperitatem, sed ex alienis metitur incommodis. hæc ne Dea quidē fieri uellet, nullis relictis miseris quibus imperare atque insultare possit. Quorum miserijs præfulgeat ipsius comparata felicitas, quorum suis explicatis opibus, angat atque incendat inopiam. Hæc auerni serpens mortalium pererrans pectora, ne meliorem uitæ capessant uiam, uelut remora retrahit ac remoratur. quæ quoniam pressius hominibus infixata est, q̄ ut facile possit euelli, hanc Reip. formā, quam omnibus libenter optarim, Vtopiensibus saltem contigisse gaudeo, qui ea uitæ sunt instituta sequuti, quibus Reip. fundamenta iecerunt non modo felicissime, uel rumetiam quātum humana prælagiri coniectura contigit, æternum duratura. Extirpatis enim domi cum cæteris uitijs ambitionis, & factionum radicibus, nihil impendet periculi, ne domestico dissidio laboretur, quæ
una

una multarum urbium egregie munitas opes pessun-
 dedit. At salua domi cōcordia, & salubribus institutis,
 non omnium finitimorum inuidia principum (quæ sæ-
 pius id iam olim semper reuerberata tentauit) concute-
 re illud imperium, aut commouere queat. Hæc ubi Ra-
 phaël recensuit, quanquàm haud pauca mihi succurre-
 bant, quæ in eius populi moribus, legibusq; perquàm
 absurde uidebãtur instituta, non solum de belli geren-
 di ratione, & rebus diuinis, ac religione, alijsq; insuper
 eorum institutis, sed in eo quoque ipso maxime, quod
 maximum totius institutionis fundamentum est uita
 scilicet, uictuque communi, sine ullo pecuniæ commer-
 cio, qua una re funditus euertitur omnis nobilitas, ma-
 gnificèntia, splendor, maiestas, uera ut publica est opi-
 nio decora atq; ornamenta Reipub. tamen quoniam
 defessum narrando sciebam, neque mihi satis explora-
 tum erat, posset ne ferre, ut contra suam sententiam sen-
 tiretur, præsertim quod recordabar, eo nomine quos-
 dam ab illo reprehensos, quasi uererentur, ne non satis
 putarentur sapere, nisi aliquid inuenirent, in quo uelli-
 care aliorum inuenta possent, idcirco & illorum institu-
 tione, & ipsius oratione laudata, manu apprehendens
 intro cœnatum duco, præfatus tamen aliud nobis tem-
 pus, ñsdem de rebus alius cogitandi, atque uberius
 cum eo conferendi fore. Quod utinam aliquando con-
 tingeret interea quemadmodum haud possum omni-
 bus

bus assentiri quæ dicta sunt, alioqui ab homine citra
 controuersiam eruditissimo simul & rerum humanarū
 peritissimo, ita facile confiteor permulta esse in Vtopi-
 ensium republica, quæ in nostris ciuitatibus optarim
 uerius, quàm sperarim.

SECUNDI LIBRI FINIS.

SERMONIS POMERIDIANI RAPHAËLIS HY
 THLODAEI, DE LEGIBVS ET INSTITV-
 TIS VTOPIENSIS INSVLAE PAVCIS
 ADHVC COGNITAE, PER CLA-
 RISSIMVM ET ERVDITISSI-
 MVM VIRVM D. THOMAM
 MORVM CIVEM ET VI-
 CECOMITEM LON-
 DINENSEM,
 FINIS.